

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EBELİK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KARABÜK ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL
CİNSİYET EŞİTLİĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARINA VE BU
TUTUMLARININ BELİRLEYİCİLERİNE YÖNELİK BİR
DEĞERLENDİRME**

Ayşe ÖZKAN ERTOY
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Raziye ÖZDEMİR

KARABÜK

2018

TEZ ONAYI

AYŞE ÖZKAN ERTÖY'un hazırladığı "Karabük Üniversitesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Tutumlarına ve Bu Tutumlarının Belirleyicilerine Yönelik Bir Değerlendirme" adlı bu çalışma 08/02/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından EBELİK ANABİLİM DALI'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Raziye ÖZDEMİR

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Nazan KARAHAN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Fadime ÜSTÜNER TOP

Üye

Bu tez Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak onaylanmıştır.

Doç. Dr. Kubilay TEKİN
Enstitü Müdürü V.

BEYAN FORMU

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallara uygun şekilde elde ettiğimi,
- Elde ettiğim tüm bilgi ve sonuçları etik kurallara uygun şekilde sunduğumu,
- Yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun şekilde atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum tüm eserleri kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan bilgi ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya farklı bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

08/02/2018

Ayşe ÖZKAN ERTÖY

İmza

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın planlama aşamasından sonlandırılma aşamasına kadar bilgi, tecrübe ve birikimleri bana yol gösteren ve destek olan çok değerli danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Raziye ÖZDEMİR'e ilgi, sabır ve emekleri için,

Eğitim hayatım boyunca her daim yanımda olan, sevgi, sabır ve anlayışla bana destek olan maddi, manevi yardımları için annem Fatma ÖZKAN'a,

Çalışmalarım boyunca yardımını esirgemeyen değerli arkadaşım Merve KARAÇALI'ya, Eflani Aile Sağlığı Merkezi'nde çalışan bütün mesai arkadaşlarıma ve tüm kıymetli dostlarıma,

Tez çalışmam boyunca beni yüreklendiren, cesaret veren, maddi ve manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan eşim Özgür ERTÖY ve biricik oğlum Mehmet Akif ERTÖY'a

En samimi duygularıyla sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TABLolar LİSTESİ	vii
EKLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xiii
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Temel Kavramlar.....	5
2.2. Tarihsel Süreçte Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Oluşumu.....	6
2.3. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Kuramlar.....	12
2.3.1. Psikanalitik Kuram.....	12
2.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	13
2.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	13
2.3.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	13
2.4. Toplumsal Cinsiyetin Belirleyicileri.....	14
2.4.1. Kültür.....	14
2.4.2. Din.....	14
2.4.3. Aile.....	15
2.4.4. Eğitim Ortamı.....	15
2.4.5. Arkadaşlar.....	16
2.4.6. Oyun ve Oyuncaklar.....	16
2.4.7. Sosyoekonomik Durum.....	16
2.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Etkileri.....	17
2.5.1. Sağlık.....	17
2.5.2. Eğitim.....	19
2.5.3. Çalışma Yaşamı.....	20
2.5.4. Siyaset.....	22

3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Tipi.....	24
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı.....	24
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	25
3.4. Veri Toplama Araçları.....	27
3.5. Veri Toplama Yöntemi.....	30
3.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	30
3.7. Varsayımlar.....	30
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Karşılaşılan Güçlükler.....	30
3.9. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri.....	30
3.10. Verilerin Analizi.....	32
3.11. Etik Onay.....	32
4. BULGULAR.....	33
4.1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri.....	33
4.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Tutumları.....	41
4.3. Toplumsal Cinsiyet ve Din İlişkisi.....	52
4.4. Toplumsal Cinsiyet ve Kültür İlişkisi.....	66
5. TARTIŞMA.....	78
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	87
7. KAYNAKÇA.....	88
8. EKLER.....	95
Ek 1. Genel Soru Formu.....	95
Ek 2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	98
Ek 3. Dini Tutum Ölçeği.....	100
Ek 4. Kültür Ölçeği.....	101
Ek 5. Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Kararı.....	103
9. ÖZGEÇMİŞ.....	105

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Karabük Üniversitesi'nde Eğitim Alan Öğrencilerin 2010-2015 Yılları Arası Öğrenim Dönemlerine Göre Dağılımı.....	24
Tablo 2: Karabük Üniversitesi'nde 2014-2015 Öğretim Yılında Lisans Düzeyinde Eğitim Alan Tüm Öğrencilerin Cinsiyetlerine, Öğrenim Gördükleri Fakülte ve Yüksekokullara göre Dağılımı.....	26
Tablo 3: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Adı, Puanlama ve Değerlendirme Kriterleri.....	29
Tablo 4: Araştırma Grubunun Cinsiyetlerine, Öğrenim Gördükleri Fakülte ve Yüksekokul ve Sınıflara göre Dağılımı.....	34
Tablo 5: Araştırma Grubunun Cinsiyete ve Öğrenim Gördükleri Bölümlere göre Dağılımı.....	35
Tablo 6: Araştırma Grubunun Cinsiyete ve Öğrenim Gördükleri Sınıflara göre Dağılımı.....	36
Tablo 7: Araştırma Grubundaki Öğrencilere İlişkin Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı.....	38
Tablo 8: Araştırma Grubundaki Öğrencilerin Ailelerine İlişkin Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı.....	40
Tablo 9: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamalarının Cinsiyete göre Dağılımı.....	42
Tablo 10: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamalarının Öğrenim Gördüğü Fakültelere göre Dağılımı.....	44
Tablo 11: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	46
Tablo 12: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	50
Tablo 13: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Cinsiyete göre Dağılımı.....	53

Tablo 14: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Öğrenim Gördüğü Fakülterele göre Dağılımı.....	55
Tablo 15: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	58
Tablo 16: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 17: Araştırma Grubunun TCRTÖ ve Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki.....	65
Tablo 18: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Cinsiyete göre Dağılımı.....	67
Tablo 19: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Öğrenim Gördüğü Fakülterele Göre Dağılımı.....	69
Tablo 20: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	71
Tablo 21: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki.....	74
Tablo 22: Araştırma Grubunun TCRTÖ ve Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki.....	77

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek 1. Genel Soru formu.....	95
Ek 2. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği.....	98
Ek 3. Dini tutum ölçeği.....	100
Ek 4. Kültür ölçeği.....	101
Ek 5. Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Kararı.....	103

KISALTMALAR LİSTESİ

TCRTÖ Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

GRAS Gender Role Attitude Scale

ÖZET

Karabük Üniversitesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Tutumlarına ve Bu Tutumlarının Belirleyicilerine Yönelik Bir Değerlendirme

Bu araştırmada, Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik tutumlarının ve bu tutumlarının belirleyicilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Kesitsel tipte planlanan araştırmanın evrenini, 2014-2015 öğretim yılında Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören 29157 öğrenci oluşturmuştur. Örnek büyüklüğü, Epi-İnfo-7 StatCalc Programı'nda Güven Aralığı % 99, prevalans % 50 ve hata payı % 0.5 değerleri kullanılarak 649 olarak hesaplanmıştır. Örnek grup cinsiyete, fakülte/yüksekokullara ve sınıflara orantılı olarak dağıtıldıktan sonra her fakülteyi ve yüksekokulu temsilen birer bölüm seçilmiştir. Soru formları, dersliklerde hazır bulunan öğrencilerle yüz yüze görüşme yoluyla uygulanmıştır. Araştırma grubunu 323 kadın, 208 erkek olmak üzere 830 öğrenci oluşturmuştur. Tanımlayıcı istatistikler, yüzde dağılım ve ortalama (\bar{X}) \pm standart sapma (SS) biçiminde özetlenmiştir. Verilerin analizinde Bağımsız İki Grup Ortalaması, ANOVA, Kruskal Wallis ve Pearson Korelasyon testleri uygulanmıştır.

Yaklaşık üçte ikisi (% 61.1) erkeklerden oluşan araştırma grubunun toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği (TCRTÖ) toplam puanı 136.1 ± 21.8 olup, ölçeğin alt boyutlarına göre puan ortalaması eşitlikçi cinsiyet rolü için 32.8 ± 5.7 , kadın cinsiyet rolü için 23.9 ± 6.1 , evlilikte cinsiyet rolü için 32.6 ± 5.4 , geleneksel cinsiyet rolü için 24.8 ± 6.1 ve erkek cinsiyet rolü için 22.0 ± 4.5 'dir. Araştırmada öğrencilerin TCRTÖ puanı arttıkça dini tutum ölçeği puanı azalmakta olup, dindarlık düzeyi fazla olan kişiler daha az eşitlikçi tutum sergilemektedir. Kültür ölçeği alt boyutları ve TCRTÖ arasında yapılan değerlendirmelerde, TCRTÖ puanı arttıkça yatay toplumculuk ve yatay bireycilik puanlarının da arttığı, dikey toplumculuk ve dikey bireycilik puanlarının ise azaldığı saptanmıştır. Eşitliğe önem veren öğrenciler, toplumsal

cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu sergiler iken, hiyerarşiye önem veren öğrenciler daha fazla geleneksel tutuma sahiptir. Bu çalışma öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumunun sosyodemografik, kültürel ve dini özelliklerinden etkilendiğini göstermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için, toplumdaki farklı gruplara yönelik araştırmaların sayısının artırılması ve eşitsizlik ile mücadele stratejilerinin geliştirilmesi gereklidir.

Anahtar sözcükler: Din, Karabük, kültür, toplumsal cinsiyet, üniversite öğrencisi

SUMMARY

An Evaluation of the Attitudes of Karabük University Students towards Gender Equality and the Determinants of Their Attitudes

In this research, evaluation is aimed at the attitudes of students studying at bachelor's degree at Karabük University on gender inequality and the determiners of these attitudes.

The universe of study planned in cross-sectional type consists of 29157 students who studied at bachelor's degree at Karabük University in the 2014-2015 educational year. Sample size is calculated as 641 through Epi-Info-7 StatCalc software by considering confidence interval as 99%, prevalence as 50%, margin of error as 0.5%. After the sample group is placed proportionally according to gender, faculty and grades, one department is chosen in the name of each faculty and college. Descriptive statistics are summarized in percentile distribution and mean (\bar{X}) \pm standard deviation (SD). Question forms are applied to the students who are ready in the classrooms through face to face interview method. Independent two-sample, ANOVA, Kruskal Wallis and Pearson Correlation tests are applied during analysis of data.

The total score of the Gender Role Attitude Scale (GRAS) of the research group consisting of about two thirds (61.1%) men is 136.1 ± 21.8 . The mean score according to the subscales of the scale is 32.8 ± 5.7 for the egalitarian gender role, 23.9 ± 6.1 for the female gender role, 32.6 ± 5.4 for the marriage gender role, 24.8 ± 6.1 for the traditional gender role and 22.0 ± 4.5 for the male gender role. As the gender role attitude scores of the students increase, the points of religious attitude scale decrease and those with higher religiosity also show less equalitarian attitudes. In the evaluations made between the culture scale's subscales and the GRAS, it is found that as the GRAS score has increased, the scores of horizontal individualism and horizontal collectivism have increased and vertical collectivism and vertical

individualism scores have decreased. While equal-minded students exhibit a more egalitarian attitude towards gender roles, students with hierarchical emphasis have more traditional attitudes. This study shows that students' attitudes towards gender roles are influenced by the sociodemographic, cultural and religious characteristics. In order to eliminate gender inequality, it is necessary to develop strategies to combat inequality and to increase the number of researches for different groups in society.

Key words: Religion, Karabük, culture, gender, university student,

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Toplumsal cinsiyet, toplumun, bireylerin cinsiyetlerine özel rol ve statü tanımlamalarının yanı sıra, her bir cinsiyetten yerine getirmesini beklediği görev ve sorumlulukları içeren bir kavramdır (Güzel Oruk 2007, Atış 2010, Arıcı 2011, Öngen ve Aytaç 2013, Kahraman vd. 2014). Kadın ve erkeğin yasal, toplumsal ve sosyoekonomik alanlarda eşit haklara sahip olduğu ve cinsiyeti nedeniyle olumlu ya da olumsuz yönde ayrımcılığa maruz kalmadığı durumda cinsiyet eşitliğinden söz edilir iken (Akın ve Demirel 2003, Atış 2010, Özcan 2012), bunun sağlanamadığı koşullarda eşitsizlik ortaya çıkar. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde eğitim, çalışma yaşamı, siyaset gibi pek çok alanda sorunlara neden olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği, aynı zamanda sağlığın sosyal belirleyicileri arasında yer alan çok önemli bir halk sağlığı sorunudur (Pınar ve ark 2008, Özcan 2012, <http://www.who.int>, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından kadınlar erkeklere göre daha dezavantajlı konumda olmakla birlikte, eşitsizliğe bağlı olumsuzluklar her iki cinsiyeti de etkilemektedir. Bir avantaj gibi görünmesine karşın erkeklik simgesinin güç sembolü olarak kabul edildiği toplumlarda, erkeklerin ailesinin geçimini sağlayabilmek için iş sahibi olma baskısı hissetmeleri, çalışma koşullarından kaynaklanan fiziksel ve psikososyal risk faktörlerine daha fazla maruz kalmaları gibi çeşitli sorunlara neden olmaktadır (Williams and Best 1982). Bu tür toplumlarda kadınlar ise düşük statülü, zayıf, korunmaya muhtaç ve değersiz olarak algılanmakta ve toplumun bireylerden beklentisi bu temel algı çerçevesinde biçimlenmektedir (Williams and Best 1982). Toplumda edilgen konumda bırakılan kadınlar doğumlarından ölümlerine kadar cinsiyetlerine bağlı ayrımcılık ile karşı karşıya kalmakta, abartılmış erkeklik algısı kadına karşı baskı ve şiddeti olağanlaştırarak çok önemli sosyal ve sağlık sorunlara yol açmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan başlıca olumsuzluklar eğitim, sağlık, istihdam ve çalışma koşulları ile ilgili eşitsizlikler ve şiddet maruziyeti olarak

dört açıdan ele alınabilir. Eğitim, cinsiyet eşitsizliğinin etkilerinin en açık izlendiği alanlardan biridir. Pek çok gelişmekte olan toplumda özellikle kırsal kesimlerde sosyoekonomik, kültürel ve dini nedenlerle kız çocukları eğitim alamamaktadır (Gürhan 2010, Tunç 2013). Gelişmiş ülkelerde okuryazarlık oranı kadın ve erkekler arasında hemen hemen eşit olmasına karşın gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde cinsiyetler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu 2016 verilerine göre on beş yaş ve üzeri nüfusta okuryazarlık düzeyi Rusya'da kadın ve erkeklerde % 100, Almanya'da % 99, İtalya'da % 99 iken, bu düzey Pakistan'da kadınlarda % 43, erkeklerde % 70 Nijerya'da sırasıyla % 50, % 69, Mali'de % 22, % 45 ve Senegal'de % 44, % 68 olarak bildirilmektedir. Türkiye ise kadınların okuryazarlık düzeyi açısından 145 ülke arasında 101. sırada yer almaktadır (<http://www3.weforum.org>, Erişim Tarihi: 21.12.2017). Ülkemizde 2015 yılında 25 yaş ve üzeri yaşlarda okuryazarlık düzeyi kadınlarda % 91, erkeklerde % 98, lise ve dengi okul mezunlarının düzeyi ise kadınlarda % 16 iken erkeklerde % 24'tür (<http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Kadınların yeterli eğitim alamaması, çalışma yaşamında istihdam olanaklarının kısıtlılığına, düşük statülü ya da düşük ücretli işlerde çalışma gibi ekonomik sorunlara neden olmaktadır. Ülkemizde 4857 sayılı İş Kanunu örneğinde olduğu gibi yasal dökümanlarda kadınların çalışma yaşamına katılımında veya işte devamları konusunda ayrımcılık bulunmamaktadır. Ancak işgücünün % 32'sini kadınların, % 76'sını erkeklerin oluşturduğu Türkiye'de bir kadının kazandığı 1.0 amerikan dolarına karşılık, aynı işi yapan bir erkek 2.7 amerikan doları kazanmaktadır. Kadınların işgücüne katılımı açısından Türkiye 145 ülke arasında 131., ücret eşitliğinde ise 145 ülke arasında 82. sırada yer almaktadır (<http://www3.weforum.org>, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sağlık alanında yarattığı sorunlar ise sağlığa ilişkin risklerin dağılımında, sağlık hizmetlerine erişimde ve hizmetlerin kullanımında ortaya çıkmaktadır. Özellikle toplumsal statüsü düşük olan kadınların doğurganlıkları ile ilgili karar haklarının olmadığı, sağlık hizmetlerine ulaşmakta zorluk yaşadıkları, doğum öncesi bakım, sağlıklı doğum, doğum sonrası bakım

hizmetlerinden yeterince yararlanamadıkları, etkili aile planlaması yöntemlerini kullanamadıkları ve istenmeyen gebeliklerini sağlıklı koşullarda sonlandıramadıkları pek çok çalışmada bildirilmiştir (Akın 2007, Güzel Orunk 2007, Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Arıcı 2011, Coşkun ve Özdilek 2012, Öngen ve Aytaç 2013, Kahraman vd. 2015).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile doğrudan ilişkisi olan başka bir sorun da kadına yönelik şiddettir. Kadının toplumdaki düşük statüsü ve erkeğe olan bağımlılığı nedeni ile şiddete uğrama olasılığı artmaktadır. Kadına yönelik şiddet, yalnızca aile içinde, fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet biçiminde değildir. Kadınlar, büyük bölümünü toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşturduğu tecavüz, gebeliğe zorlama, taciz, mobbing, namus cinayetleri, kadın sünneti, kızlık zarı muayenesi gibi pek çok şiddet ve istismar türüne maruz kalmaktadırlar. Şiddet, bireyi fiziksel, duygusal ve sosyal yönden etkileyerek depresyon, yetersiz beslenme, psikolojik bozukluk, sosyal izolasyon gibi birçok olumsuz sonuca neden olmaktadır (Akın 2007, Coşkun ve Özdilek 2012).

Toplumsal cinsiyet algısının oluşmasının temel belirleyicileri, toplumun kültürel, dini, sosyodemografik ve sosyoekonomik özellikleridir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin eğitim, sağlık, siyaset, çalışma hayatına etkileri çok iyi tanımlanmış olmasına karşın (Akın 2007, Güzel Orunk 2007, Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Arıcı 2011, Coşkun ve Özdilek 2012, Öngen ve Aytaç 2013, Kahraman vd. 2015) toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasında etkili olan faktörleri incelemeyi amaçlayan araştırmalar yetersiz kalmıştır (Gürhan 2010, Tunç 2013, Kaya ve Uysal 2015). Bu nedenle, toplumsal cinsiyet algısının oluşmasına katkı yapan etmenleri değerlendirmeyi amaçlayan çalışmalar önem taşımaktadır.

Ebeliğin en önemli görevleri arasında, kadınların sağlığını korumak, yükseltmek ve hastalıkları önlemek için kadının yaşam dönemleri boyunca sürekli bir sağlık hizmeti sunmak bulunmaktadır. Bu açıdan kadının toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle özellikle üreme sağlığı alanındaki etkilerinin azaltılması ve önlenmesi ebelik açısından son derece önemlidir (Atış 2010). Ulusal Ebelik Konfederasyonu'nun 2017-2020 yılları için belirlemiş olduğu hedefler içerisinde

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini sağlamada ebeliğin önemi vurgulanmıştır (<https://internationalmidwives.org>, Erişim Tarihi: 5 Şubat 2018). Bu bakımdan ebelik alanında toplumsal cinsiyet ile ilgili çalışmalarının yapılması son derece önemlidir.

Geleceğin ebeveyni, siyasetçisi, çalışanı ve eğitimcisi olacak olan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi ise, üniversite eğitiminin içeriğine toplumsal cinsiyet rollerine eşitlikçi tutumun entegre edilmesi açısından önemli olacaktır.

Bu çalışmanın amacı, Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinin toplumsal cinsiyet konusundaki tutumlarını ve bu tutumlarını biçimlendiren faktörleri değerlendirmektir. Çalışmadan elde edilen sonuçların Karabük Üniversitesi'nin toplumsal cinsiyet ile ilgili eğitim aktivitelerine ve sosyal uygulamalarına temel oluşturması açısından yararlı olacağı ve ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik programlara katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

Araştırmanın genel bilgiler bölümü beş alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlık altında toplumsal cinsiyet ile ilgili kavramlar tanımlanmış, ikinci başlıkta Dünya’da ve Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşumu açıklanmıştır. Toplumsal cinsiyet ile ilgili kuramların kısaca açıklandığı üçüncü başlık ardından, toplumsal cinsiyetin belirleyicilerine yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sağlık, eğitim, çalışma yaşamı ve siyasete etkileri açıklanmıştır.

2.1. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Temel Kavramlar

Toplum: Toplum, işbölümü yaparak yaşamlarını sürdüren, sınırları belli, ortak çıkarları, yaşam biçimi ve kültürü olan insan topluluğudur. Başka bir ifadeyle toplum, ortak bir kültürle birbirine bağlanan, yerleşik düzene sahip, birlikte yaşama iradesini taşıyan bireylerden oluşan insan kümesidir (Kaçar 2007).

Kültür: Kültür, bir toplum tarafından zaman içerisinde üretilen ve nesilden nesile aktarılan maddi ve manevi özelliklerin bütünüdür. Bir toplumu diğer toplumlardan ayıran kültür, düşünce ve yaşayış tarzını belirterek toplumun kimliğini oluşturur (Arıcı 2011).

Din: Din, kurallardan oluşan inanç sistemidir. Ayrıca din, ibadeti düzenleyen kurallarının yanı sıra ahlak, hukuk, aile ve toplum içindeki davranış biçimleri ve kişilerin nasıl davranmaları gerektiği gibi konularda da düzenleyici kurallar getirmektedir (Gürhan 2010, Tunç 2013).

Toplumsal cinsiyet: Bireyin içinde yaşadığı toplumun değer ve normlarına bağlı olarak biyolojik cinsiyetinin gereği olarak nitelenen özelliklerinin toplumun algı ve beklentilerine göre biçimlendirilmesini ifade eder (Güzel Orunk 2007, Atış 2010, Arıcı 2011, Öngen ve Aytaç 2013, Kahraman vd. 2015). Toplumsal cinsiyet, toplumun bireyi kadın ve erkek olarak nasıl algıladığı ve bireyden beklentileri ile ilgili bir kavramdır.

Toplumsal Cinsiyet Rolü: Bireyin içinde yaşadığı toplumun politik, sosyoekonomik, kültürel ve dini özelliklerine bağlı olarak yapılandırılan ve bireylerin cinsiyetlerinin gereği olarak yerine getirmelerinin beklendiği görev ve sorumlulukların bütünüdür. Bir erkek için uygun olduğu düşünülen davranışlar erkeksi, kadınlar için uygun olduğu düşünülen davranışlar ise kadınsı olarak adlandırılır (Güzel Orunk 2007, Özcan 2012).

Eşitlik: Bireylerin bütün yeteneklerini tam ve özgürce geliştirebilecekleri toplumsal ortamın yaratılması ya da en azından bu ortamın önündeki bütün toplumsal ve siyasal engellerin ortadan kaldırılması olarak tanımlanmaktadır (Belek 2007).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeğin sosyal değerler, olanaklar, kaynaklar ve kazanımlar açısından eşit haklara sahip olmasıdır (Akın 2007, Zeyneloğlu 2008, Şimşek 2011).

2.2. Tarihsel Süreçte Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Oluşumu

Dünyada ve Türkiye’de geçmişten günümüze kadar kadına ve erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklar ekonomik, sosyal, kültürel, yasal açıdan pek çok değişime uğramıştır. Bu bölümde, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kökenleri, toplumlar arasında ve zaman içerisindeki değişimi ele alınmıştır.

2.2.1. Dünya’da Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Tarihsel süreçte toplumsal cinsiyetin rollerinin oluşumu avcı ve toplayıcı toplumlar, çobanlıkla geçinen göçebe toplumlar, ilkel tarım toplumları, tarım toplumları, endüstriyel toplumlar ve endüstri sonrası toplumlar olmak üzere altı grup ya da dönem halinde incelenebilir.

Avcı ve toplayıcı toplumlar, avcılık, balıkçılık ve doğada bulunan bitkileri toplayarak yaşamlarını sürdürmüştür. Anaerkil aile yapısına sahip olan bu toplumlarda, insanlar birlikte üretip, çocuklarına birlikte bakmıştır. Erkekler, mağaradan uzak alanlarda avcılıkla, kadınlar mağara içindeki ya da çevresindeki

birtakım işler ve toplayıcılıkla ilgilenmiştir. Bu toplumlarda kadın, neslin devamlılığını sağladığı için değerli olmuştur (Soffer 1997, Kaçar 2007).

Avcı ve toplayıcı toplumların değişime uğraması ile göçebe ve çoban toplumlar ortaya çıkmıştır. Bu toplumlar, hayvanlarına yeni otlaklar bulmak amacıyla sürekli göç etmek zorunda kalmıştır. Dini inançların halkın yaşam biçimini fazlaca etkilediği bu toplumlar, bir ya da birkaç tanrıya tapmıştır. Bu toplumlarda nüfus artmaya, politik ve ekonomik kurumlar gelişmeye, toplumsal ve kültürel yapının farklılaşması ile birlikte, ataerkil toplum düzeni etkin olmaya ve kadın geri plana atılmaya başlanmıştır (Şenel 1992, Soffer 1997, <https://tisk.org.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017, Kaçar 2007). Ataerkil düzen erkek gücü ağırlıklı bir sistem olduğu için erkeğin işlevini ve saygınlığını artırmaktadır.

Tarım öncesi toplumlar (ilkel tarım toplumları) ise geçimlerini çapa kullanılarak yapılan tarımla sağlamıştır. Tarım öncesi toplumlar, toprağı ve üzerindeki doğayı yakarak tarla elde etmiş, ürün oluşturmuş ve yaşamlarını sürdürmüştür. Ürün oluşumunun sonucu olarak bu toplumda kişiler yönetim, askerlik ve dini liderlik gibi alanlarda uzmanlaşmaya başlamış, ekonomik alanda değişim meydana gelmiştir. Bu değişimler kadın ve erkeğin toplumdaki rollerini etkilemiştir. Yeni oluşan işkolları fiziksel güç gerektirdiği için erkeğin toplumsal statüsü güçlenmeye başlamıştır (Şenel 1992, Soffer 1997, <https://tisk.org.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017, Kaçar 2007).

Tarım toplumları, geçimleri tarıma bağlı olan toplumlardır. Değişik tarım aletlerinin kullanımıyla toprağın verimliliği artırılmış, böylece tarım alanları genişlemiş, nüfus artmış, şehirlerin kurulması hızlanmış ve yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Bu toplumlarda toprak sahibi asiller, toprağına bağlı köleler ve din adamları gibi sınıf ayrımları başlamıştır. Ticaret gelişmiş, para, alışverişlerde değişim aracı olarak kullanılmıştır. Meslek sahibi olan, evin geçimini sağlayan, üreten, erkek olarak kabul edilmiş olmasına rağmen, kadın, hem evde hem de tarlada çalışmak zorunda olduğu için değer kazanmıştır (Özbay 1997, Cauvin 2000, Kaçar 2007).

Endüstri toplumları, insan emeğinin yerini makinenin aldığı toplumlardır. Bu toplumlar, keşif ve icatlar ile hızlı değişim göstermiştir. Endüstrileşme, ekonomi,

aile, eğitim ve bilim gibi kurumları büyük ölçüde etkilemiştir. Artan sanayileşme ile birlikte kadınlar iş hayatına katılmıştır (Şenel 1992). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ilk olarak Fransız devrimi sonrası, Olympe de Couges isimli bir kadın tarafından fark edilmiş ve ilk örgütsel mücadele verilmiştir. Ardından kadın haklarını savunan ilk yazılı belge Kadının Yurttaşlık Hakkı Beyanname'si hazırlanmıştır (Ecevit 2003, Coşkun ve Özdilek 2012). Birinci Kadın Hareketi olarak bilinen bu mücadele ile kadınlar ilk kez yasal olarak insan haklarına kavuşmuştur (Coşkun ve Özdilek 2012). Ardından, New York'ta, 1908 yılında, 15.000 kadın, çalışma saati, eşit işe eşit ücret, seçme ve seçilme hakkı ve doğum izni için eylem yapmıştır. Bu eylem sonrası *eşit işe eşit ücret ilkesi* Milletler Cemiyeti tarafından Versailles Antlaşması'nda kabul edilmiştir (Sönmez 2006). Birleşmiş Milletler'in kuruluşuna ilişkin taslakta, *erkekler arasında eşitlik* maddesinin, *kadınlar ve erkekler arasında eşitlik* olarak değiştirilmesiyle bir yasal düzenleme daha olmuştur. Hemen ardından kadın erkek eşitliği ve kadının toplumsal konumunun yükseltilmesi amacı ile ilgili bir komisyon olarak kurulmuştur. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde bütün insanların ayrımcılık gözetmeden eşit olduğu, bu bildiri'deki bütün haklardan tüm bireylerin eşit yararlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ancak toplumsal yaşamın pek çok alanında erkeğe kadından daha fazla değer veren eşitsiz tutum ve davranışlar süregelmektedir (Özcan 2012).

Endüstri sonrası toplumlarda, bilgi, ileri teknoloji ve hizmet sektörü ön plana çıkmış, bilginin üretimi önem kazanmıştır (Şenel 1992). Bu toplumlarda, kadın sayısı sanayi toplumlarına göre daha hızlı artmıştır. Kadınların iş hayatına katılımı, birçok ülkede çalışma şartlarını düzeltmeyi zorunlu kılmıştır. Uzun süre bir gelişme olmasa da Sigmund Freud'un tarafından 1930'lu yıllarda toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşmasında en etkili kuram psikanalitik kuram geliştirilmiştir (Illich 1996, Onur 1997). Yüzyılın ortalarına doğru modernizasyon gündeme gelmiş ve aile yapısında değişimlere neden olmuştur (Connell 1998). İkinci Kadın Hareketinin ortaya çıktığı 1960'lı yılların ardından, Ann Oakley *Toplumsal cinsiyet* kavramını tanımlamıştır. Bu yıllarda kadınlar modern doğum kontrol yöntemleri sayesinde kendi doğurganlıklarını kendi denetimleri altına almış ve çalışma hayatına katılmaya başlamıştır (Marshall 1999, Onur 1997, Kaçar 2007). Kadın On Yılı ilan edilen 1975-1985 döneminde, kadının konumunu yükselten birçok çalışma

gerçekleştirilmiştir. On yıllık bu dönemde, Kopenhag'da *Committee on the Elimination of Discrimination against Women* ya da ülkemizde *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi* yayınlanmış, birinci Dünya Kadın Konferansı'nda, BM'ye üye ülkelerde kadın sorunlarına çözüm getirecek ulusal politikaların geliştirilmesi önerilmiş, Kopenhag'ta İkinci Dünya Kadın Konferansı yapılmış daha sonra 1985 yılında Nairobi'de, kadın için eşitlik, kalkınma ve barış konularında BM kadın on yılının değerlendirilmesi amacıyla bir konferans yapılmış ve *Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Dönük Stratejileri* kabul edilmiştir. Benzer çalışmalar Avrupa'da da yapılmış ve Avrupa Konseyi 1979 yılında kadın ve erkek arasındaki eşitliği sağlamaya yönelik ilk komitesini kurmuştur. Bu gelişmelerin ardından *toplumsal cinsiyet eşitliği* dünya kadın konferanslarının gündemine yerleşmeye başlamıştır. Üçüncü Kadın Hareketi'nin başlamasıyla küreselleşme ve neoliberalizmin kadının konumuna etkisi üzerinde durulmuştur (Onur 1997, Kaçar 2007). Kadın istihdamı ve gelirin artırılması çalışmaları başlatılmış ve dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan kadın sünneti, çocuk gelinler, cinsel taciz, tecavüzler, kürtaj ve üreme sağlığı hakkı, lezbiyenlik ve biseksüellik, şiddete uğrama, namus cinayetleri, ensest, kadın yoksulluğu gibi kadına baskı yaratan sorunlar küresel platforma taşınarak dikkat çekilmiştir (Şenel 1992, Kaçar 2007). Avrupa Konseyi bünyesinde, 1992 yılında Kadın Erkek Eşitliği Yönetim Komitesi kurulmuştur. Uluslararası kadın hareketi için bir dönüm noktası olan Dünya İnsan Hakları Konferansı, 1993 yılında Viyana'da yapılmıştır. Ardından Birleşmiş Milletler tarafından Uluslar Arası Nüfus ve Kalkınma Konferansı ile üreme sağlığı ve üreme hakları düzenlenmiştir. Pekin'de yapılan IV. Dünya Kadın Konferansı'nda Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu isimli iki belge kabul edilmiştir. Bu belgelerin uygulanması amacıyla *Kadın 2000, 21. Yüzyıl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış* başlıklı BM Genel Kurulu Özel Oturumu gerçekleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik ederek kadının durumunun güçlendirilmesi maddesinin yer aldığı Yeni Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Bildirgesi 2000 yılında kabul edilmiştir (Onur 1997, Connell 1998, Kaçar 2007).

2.2.2. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de, coğrafi keşifler, aydınlanma çağı, Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi gibi değişim süreçleri toplumun ekonomik, sosyal, kültürel

açından değişimine neden olmuştur. Değişen toplumda toplumsal cinsiyet rolleri de farklılaşmaya başlamıştır. Bu bölümde, toplumsal cinsiyet algısının İslamiyet öncesi Türk devletlerinde, Osmanlı'da ve günümüz Türkiye'sindeki değişimi açıklanmıştır.

İslamiyet Öncesi Türk Devletleri'nde kadın, hem neslin devamlılığını sağlamakta, hem at ve silah kullanmakta, hem de üretime yardımcı olmaktadır. İskitlerde, kadın önemli bir yere sahiptir. Savaşçı bir toplum olan İskitlerde kadınlar da erkekler kadar usta birer savaşçıdır. İskit hükümdarları arasında kadın hükümdarları görmek mümkün olduğu gibi, evliliği ve kadın haklarını simgeleyen Apaia ve aşk, sevgi ve kadın güzelliğini simgeleyen Afrodit isimli tanrıçalar dini hayatta önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde büyücülere inanılmamış, büyücüler bazen halkın gözü önünde erkek çocukları ile birlikte yakılmış, kız çocuklarının yaşamasına izin verilmiştir (Çeçen 1986). Hunlarda, erkek ve kadın rolleri ayrılmıştır. Erkekler daha çok savaş, hayvan otlatma, deri işçiliği, ev eşyası yapımı ile uğraşırken kadınlar, yemek yapma, çocuk bakımı ve keçe işçiliği ile uğraşmış, hatta tarihteki ilk halıyı Hun kadınlarının yaptığı belirtilmiştir (Çeçen 1986). İlk Türk adını kullanan Göktürklerde kadın önemli bir yere sahiptir. Hakanın eşi hatun, devlet işlerinde söz sahibi olmuş, savaşta hakanın yanında yer almış, bir devlet adamı gibi yetişmiş ve giyinmişlerdir. Göktürklerde tek kadınla evlenmek yaygındır. Destanlarında ve yazıtlarında Türk kadınlarına karşı büyük bir sevgi ve saygı ile bahsedilmektedir (Çeçen 1986). Bu devlette de tanrıçalar önemli rol oynamaktadır. Kadın ve erkeğin tanrıçaları farklıdır. Hunlarda, kız evladın dünyaya gelişi mutlulukla karşılanmış ve hatta bazı kadınlar Oğuz beylerinden kendilerine kız evlat vermesi için tanrıya yalvarmasını istemişlerdir (Doğramacı 1992).

Osmanlı döneminde, Tanzimat Dönemi'ne kadar kadınlar ile ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamasının nedeni Osmanlı'nın benimsemiş olduğu aile tipi ve şeriat sisteminin egemen olmasıdır. Pederşahi aile tipinde, kişiler aile reisinin otoritesini kabul etmeye mecburdur. Şeriatla ise, kadınların erkeklere göre ikincil konumda olduklarını varsayılmaktadır. Tanzimat öncesi erkeklere çok eşliliğe izin verilmekte ve erkekler istediği köle ile istediği kadar birliktelik yaşayabilmektedir. Kadının boşanma hakkı bulunmamakta, çocuklarının velayeti babaya verilmekte, kadın mirasta erkeğin yarısı kadar pay almaktadır. İslami yasanın egemen olduğu bu

düzende, evin geçimini erkek sağlamakta, kadın ev içi alana hapsedilmektedir (Göksel 1988, Doğramacı 1997). Bu dönemde kız çocukları yükseköğretimden faydalanamamakta, sadece sübyan okullarına gönderilmektedir (Kurt 1998). Dünyada kadınların kendilerine uygulanan negatif ayrımcılığın farkına varıp seslerini yükseltmeleri Osmanlı'da da hissedilmeye başlanmıştır. Tanzimat dönemi ile başlayan batılılaşma çabaları ile toplumsal yapı değişmiş kadın erkek rolleri farklılaşmıştır (Çitçi 1982). İkinci Meşrutiyet döneminde kadınlar dernek kurmuş, çok sayıda yayın yapmıştır. Bu yayınlar, kadınların aile içinde, eş ve annelik rolü ile sınırlandırılmasını eleştirmekte ve eğitim, çalışma ve toplum hayatına katılımının gerekliliğini savunmaktadır (Tekeli 1995). Eğitimde birçok yeni düzenleme yapılmış ve kız öğretmen okulları açılmıştır (Çitçi 1982, Kurnaz 1991). İlk kadın öğretmen ve ilk kadın yönetici ataması yapılmıştır (Çitçi 1982). İyi eğitimi olan kadınlar öğretmenlik, ebelik, hemşirelik yapmıştır. Ayrıca kadınlar fabrikalarda dokuma ve halıcılık gibi işlerde çalışmaya başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı ile kadın ve erkekler birlikte askere alınmış ve önemli rol değişimleri meydana gelmiştir. İstanbul'un işgali sırasında kadınlar, halkı işgal güçlerine karşı harekete geçirmek için direniş gösterileri ve mitingler düzenlemiştir.

Türkiye'de anayasa ve tüm yasal dökümanlarda, kadın erkek eşitliği güvence altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu 1923 yılını izleyen ilk 10 yılda yapılan değişimler, kadının statüsünü artırmıştır. Tevhidi Tedrisat Kanunu ile kadınlara erkeklerle eşit eğitim imkânları sağlanmış, kadın eğitime önem verilmeye başlanmış ve karma eğitim sistemine geçilmiştir (Akyüz 2004). Medeni Kanunu ile çok eşlilik kaldırılmış, resmi nikah zorunlu hale getirilmiş, mirasta kadın erkek eşitliği sağlanmış, boşanma durumunda her iki tarafa da velayet hakkı verilmiştir (Çaha 1997). İlerleyen yıllarda kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. İş Kanunu ile işçinin tanımı yapılmış ve kadınlar bu tanımın içine alınmıştır (Doğramacı 1997, Kırkpınar 1998). Kadınların ücretli emeği 1970'li yıllarda gündeme gelmiştir (Ecevit 1998). Berio Orger'in kurduğu İleri Kadınlar Derneği, çalışan kadınların haklarını korumak ve farkındalığı artırmak amacıyla kurulmuştur (Kılıç 1998). Nüfus Planlaması Kanunu ile kürtaj büyük ölçüde serbest bırakılmıştır. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğu, 3670 sayılı kanunla kurulmuştur. Kanunun amacı, Türk kadınının eğitim seviyesini yükseltmek, çalışma hayatına

katılımını sağlamak, sağlık, siyaset, sosyal ve hukuki eşitliği sağlamak, kadının statüsünü yükseltmektir (Yılmaz 1991). Yeni Türk Medeni Kanun, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ve yeni düzenlenen İş Kanunu'nda kadın erkek eşitliğinin sağlanması adına önemli adımlar atılmıştır. Anayasaya, *kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir* ve *Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür* hükmü eklenmiştir. *Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler* konulu Başbakanlık Genelgesi, 2006 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da 2007 yılında değişiklik yapılmış ve kapsamı genişletilmiştir. Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan değişiklikle; kadınların, kermes, festival, panayırlardan elde ettiği gelirler vergiden muaf tutulmuştur. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesini 2011 yılında kabul etmiştir (Akın vd. 2004).

Dünya'da ve Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili birçok yasal düzenleme yapılmış olmasına rağmen, hala Dünya'nın çoğu ülkesinde, farklı boyut ve derecelerde olsa da toplumsal cinsiyet eşitsizliği mevcut olan bir gerçektir. Bu gerçeğin varlığının kabul edilmesi ve konu ile ilgili toplumun daha duyarlı hale getirilmesi gerekmektedir.

2.3. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Kuramlar

2.3.1. Psikanalitik Kuram

Bu kuram, Sigmund Freud tarafından geliştirilmiştir. Freud, toplumsal cinsiyetin kazanılma sürecini üç döneme ayırmıştır. Birinci dönem 0-3 yaş dönemi kapsamakta ve bu dönemde çocuklar cinsiyetler arası ayrımı fark etmemektedir (Güzel Orunk 2007). Fallik dönemin başlangıcını oluşturan ikinci dönemde çocuklar, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları anlamaya başlar ve beş yaş civarında ise cinsel kimlikleri oluşmaktadır (Atış 2010). Üçüncü dönem ödipal dönemde ise erkek çocukları anneye, kız çocukları babaya aşırı hayranlık duymaktadır (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Özcan 2012).

2.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı, Albert Bandura tarafından geliştirilmiştir. Davranışların büyük bölümünün gözlem ve model alma sonucu öğrenildiği bu kurama göre edimsel koşullanma ve model alarak taklit etme üzere iki öğrenme süreci vardır. Edimsel koşullanma yoluyla öğrenmede, çocuğun cinsiyetine uygun davranışları ödüllendirilir iken, uygun olmayan davranışları cezalandırılmaktadır (Güzel Orunk 2007, Atış 2010, Özcan 2012). Model alma yoluyla öğrenmede ise, çocuk beğendiği kişiyi ya da televizyondaki bir kahramanı model alır ve onun davranışları taklit etmektedir. Cinsiyet rollerinin kazanımında genellikle kız çocukları annelerini ve kadın figürlerini, erkek çocukları ise babalarını ve erkek figürlerini taklit ederler (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010).

2.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel Gelişim Kuramı'nın kurucusu olan Lawrence Kohlberg'e göre, çocuklar yalnız bilişsel olarak olgunlaştıklarında kendilerini kadın ya da erkek olarak sınıflandırır ve ait olduğu sınıfa uygun davranmaya çalışır (Güzel Orunk 2007). Bu kuramda çocukların cinsiyet rol gelişimleri üç dönemde incelenir. Bu dönemler a) cinsiyeti etkileme b) cinsiyetin kararlılığı ve c) cinsiyetin değişmezliğidir (Atış 2010). Cinsiyeti etiketleme dönemi, 2- 3.5 yaş arasını içerir ve bu dönemde çocuklar cinsiyetin kalıcılığını ve değişmezliğini henüz kavrayamaz. Cinsiyetin kararlılığı dönemi 3.5- 4.5 yaş arasını kapsamaktadır. Bu dönemde çocuklar cinsiyetin sürekliliğini anlamaya başlamış olmasına rağmen, fakat bir kız çocuğunun saçını kesilince erkek olacağını düşünmesi gibi fiziksel değişimlerden etkilenir (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010). Cinsiyetin değişmezliği döneminde ise çocuklar fiziksel görünüm nasıl olursa olsun cinsiyetin değişmeyeceğini kavrar. Bu dönem 4.5-7 yaş arasını içermektedir (Atış 2010, Özcan 2012).

2.3.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı, bilişsel gelişim ve sosyal öğrenme kuramlarının sentezidir. Bu kuramın kurucusu olan Sandra Bem'e göre, bir toplumda kadınsı ve erkeksi kişilik özellikleri belirlenmiş, kadın ve erkeğin toplumdaki yeri, yapabileceği işler ve faaliyetler cinsiyetleri temelinde ayrıştırılmış ve tanımlanmıştır. Çocuklar gelişim süreci içindeki gözlemleri yoluyla bireylerin cinsiyetlerine özgü

kabul edilen davranışları, görev ve sorumlulukları öğrenir (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Özcan 2012).

2.4. Toplumsal Cinsiyetin Belirleyicileri

Toplumsal cinsiyet rolleri, içinde yaşanılan toplumun sosyodemografik, siyasi, dini, kültürel ve ekonomik koşullarına göre şekillenir. Bu bölümde, toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesine neden olan başlıca belirleyiciler yer almaktadır.

2.4.1. Kültür

Kültür, bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütünüdür. Toplumun yaşayış ve düşünüş biçimini ifade eden kültür, toplumun kimliğini oluşturur ve o toplumu diğer toplumlardan farklı kılar (Arıcı 2011). Doğuştan gelen kadın ve erkek cinsiyeti ile ilgili özellikler de içinde yaşanılan toplumun kültürü tarafından yapılandırılır (Arıcı 2011, Ugwu ve Kok 2015). Genel olarak paylaşılan ortak kültürün, cinsiyetlere yönelik uygun gördüğü tavırlar, tutumlar ve değerler ve bu çerçevede gelişen cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları kültürün içerisinde yer alır. Geleneksel toplumlarda erkeklerle bağdaştırılan akılcılık, bağımsızlık, önderlik gibi özellikler kültürel açıdan değer verilen, kadınlarla bağdaştırılan duygusallık, duyarlılık, ortak çalışma yeteneği gibi nitelikler ise kültürel açıdan daha az değer gören özelliklerdir (Güzel Orunk 2007).

2.4.2. Din

Bir toplumdaki en eski, en derinden hissedilen ve en etkili güçlerden biri olan din, insan ve toplum hayatında önemli bir kurumdur. Dinlerin en önemli sosyal işlevlerinden biri, üyelerinin dünyaya karşı tutum ve davranışlarını belirleyen bir zihniyeti ve ideolojiyi dayatmasıdır (Gürhan 2010, Tunç 2013, Kaya ve Uysal 2015). Toplumsal cinsiyet kalıplarının oluşmasında dinin önemli etkisi vardır (Ugwu ve Kok 2015). Gerek dinlerin kendi kutsal metinlerinde var olan cinsiyetler arası ayrımcı tutum, gerekse o dinin daha sonraki taraftarları tarafından yapılan yorumlar, toplumsal cinsiyetin ayrımcılığını pekiştirir. Kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı birçok dini öğretilerde görülmekle birlikte, ayrımcılığının türü ve derecesi yaşanılan dine göre farklılık göstermektedir (Gürhan 2010, Tunç 2013, Kaya ve Uysal 2015).

2.4.3. Aile

Aile, çocuğun en önemli sosyalleşme araçlarından biridir (Fagot ve Leinbach 1995, Güzel Orunk 2007, Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Özcan 2012). Çocuk ailede, kimlik kazanmakta, dil öğrenmekte, ebeveynleri, kardeşleri ve diğer bireyler ile etkileşim normlarını anlamaya başlamaktadır. Ebeveynlerin aile yaşamında toplumsal cinsiyet rollerine karşı geleneksel tutumu benimsemesi, rol model oldukları çocuklarının da cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarının geleneksel olarak şekillenmesine neden olmaktadır. Anne babanın eğitim düzeyi toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu etkilemektedir. Çalışmalar, çocukların anne ve babalarının öğrenim düzeyi arttıkça daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermektedir (Atış 2010). Benzer şekilde annenin ücretli bir işte çalışması, karar alma düzeyi yüksek, eşine bağımlı olmayan, sağlık imkanlarından gerektiği düzeyde faydalanan birey olarak topluma katılımını sağlar ve çocuklarının da bu anlayış ile yetişmesine neden olur (Güzel Orunk 2007, Kavuran 2011, Özcan 2012). Bireyin parçalanmış, geniş ya da çekirdek ailenin üyesi olması, toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin bakış açısını da biçimlendirmektedir (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010). Ayrıca erkek ve kız kardeşler büyüdüklerinde küçük kardeşine rol model olmaktadır. Kız kardeşleri beraber evcilik oyunu oynar iken, erkek kardeşler savaş oyunu, şiddet içeren oyunlar oynamaktadır. Ablası ya da ağabeyini model alan çocuk, ailenin devamı olarak kardeşlerinden de toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmektedir (Güzel Orunk 2007, Özcan 2012).

2.4.4. Eğitim Ortamı

Eğitim, toplumun değer yargılarını, düşüncelerini, yaşam pratiklerini gelecek kuşaklara aktararak, içinde yaşanılan toplumun kültürünün devamını sağlar. Toplumun çocuklardan beklentilerine yönelik toplumsal cinsiyet rolleri, önce ailede öğretilir, daha sonra okullarda pekiştirilir ve devamı sağlanır (Güzel Orunk 2007, Zeyneloğlu 2008, Kavuran 2011, Özcan 2012). Öğretmenler, ders kitapları ve müfredat öğrencinin geleneksel rolleri pekiştirmesinde önemli bir belirleyicidir. Ders kitaplarındaki kadınlara toplumsal yaşamda olumsuzluklara tepki gösteremeyen, buyruklara boyun eğen, edilgen bir kimlik dayatılır iken, erkeklere hareketli, işleyen, çalışan, etkili, faal, aktif, dinamik kimlikler verilmektedir. Kadınlar yemek yapan, temizlik yapan, bulaşık yıkayan, çamaşır yıkayan, bebek bakımından sorumlu olan kişiler olarak gösterilmektedir. Erkekler ise evin geçimini sağlayan, işten geldiğinde

televizyon karşısında oturan, anneye ev işleri konusunda herhangi bir yardımda bulunmayan kişiler olarak gösterilmektedir. Yine öğretmenler de öğrencilere meslek seçiminde yardımcı olurken kızları, hemşirelik, ebelik, sekreterlik gibi bakım yönü ağır mesleklere, erkekleri ise doktor, hakim, savcı gibi toplumsal statüsü yüksek mesleklere yönlendirmektedir (Atış 2010).

2.4.5. Arkadaşlar

Çocuklar büyüdükçe aile dışı ortam ile tanışır ve yeni bireyler ile arkadaş olurlar. Arkadaş ortamında, çocuğun cinsiyeti erkek ise erkeklerle oynamasını ve erkeksi davranışlarda bulunmasını, kız ise kızlarla oynamasını kadınsı hareketlerde bulunmasını isteyen bir toplumsal baskı söz konusudur. Bu ortam, oyunlarında kız ve erkek oyunu diye ayırım yapmakta ve kız oyunu oynayan bir erkek çocuğu, erkek arkadaş grubundan dışlanmakta ve böylece geleneksel cinsiyet rollerine zorlanmaktadır (Zeyneloğlu 2008, Güzel Orunk 2007, Özcan 2012).

2.4.6. Oyun ve Oyuncaklar

Anne babalar çocuklarının cinsiyete uygun oyunların oynanmasını uyarmak amacıyla onlara oyuncak alır ve çocuğun toplumsal cinsiyete ilişkin tutumunu önemli ölçüde etkiler. Kız çocuğu bebek, minyatür mutfak eşyaları gibi oyuncaklarla, çok küçük yaşlardan başlayarak ev içi rollere ısındırılırken, erkek çocuk saldırganlık simgelerini barındıran silah, araba, uçak gibi oyuncaklara yönlendirilmektedir (Güzel Orunk 2007, Arıcı 2011, Özcan 2012). Bu tutum, çocuğun toplumsal cinsiyete ilişkin tutumlarını pekiştirir.

2.4.7. Sosyoekonomik Durum

Bir ailenin sosyoekonomik durumu eğitim, sağlık, çalışma ve siyaset gibi birçok hakkını kullanmasını etkilemektedir (Arıcı 2011, Ugwu ve Kok 2015). Düşük sosyoekonomik durum ve kaynaklara erişememe her iki cinsiyeti de olumsuz etkilemektedir. Sosyoekonomik durumu kötü olan bir ailenin çocuğu beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçlarından mahrum kalmaktadır. Bu durum, çocuğu ilk olarak anne karnında etkilemekte ve düşük doğum ağırlığı ve erken doğuma neden olmaktadır (Coşkun ve Özdilek 2012). Bu çocuklar doğduktan sonra ise yetersiz beslenme ile karşı karşıya kalmakta ve bu durum birçok sağlık

sorununu beraberinde getirmektedir (Akın ve Demirel 2003). Bu ailelerde eğitim hakkı önceliği erkeklere tanınmaktadır. Kaynaklara ulaşım, kırsalda yaşama, düşük sosyoekonomik durum toplumsal cinsiyet eşitsizliğini daha da derinleştirmektedir (Arıcı 2011, Ugwu ve Kok 2015).

2.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Etkileri

Bu bölümde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sağlık, eğitim, çalışma yaşamı ve siyaset üzerine etkileri açıklanmıştır.

2.5.1. Sağlık

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sağlık üzerine etkileri cinsiyet tercihi, biyolojik ve fiziksel özelliklerden kaynaklanan sorunlar, hastalık yükü, üreme sağlığı sorunları, sağlık hizmetlerine erişim ve kullanım ve kadına yönelik şiddet olmak üzere altı açıdan ele alınabilir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sağlık alanındaki olumsuz etkileri anne karnında başlamaktadır. Herhangi bir sağlık sorunu olmaksızın yalnızca bebeğin cinsiyetinin kız olması sebebiyle yapılan cinsiyet seçimi, Doğu ve Güney Asya'da çok yaygındır. Büyük çoğunluğu Asya'da olmak üzere en az 60 milyon kız, cinsiyet seçimli düşük, bebek öldürme veya ihmal sonucunda kayıptır. Ultrasonun kullanılmaya başlaması ile Hindistan'da bu konu çok önemli bir hal almaya başlamış, 0-6 yaş cinsiyet dağılımı 1991 yılında her 1000 erkek için 945 kız iken, 2001 yılında 927 olmuştur (Oomman ve Ganatra 2002).

İntrauterin hayatta başlayan cinsiyet ayrımcılığı bebeğin doğduğu andan itibaren emzirme süreci ile devam etmektedir. Pakistan'da, Mısır'da, Hindistan'da ve ülkemizde yapılan araştırmalarda kız çocuklarının ortalama 2-3 ay daha erken emzirmeden kesildikleri saptanmıştır (Cowan 1990, <http://www.hips.hacettepe.edu.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017, Koyun vd. 2011).

Biyolojik ve fiziksel özelliklerden kaynaklanan sorunlar her iki cinsiyeti de olumsuz etkilemektedir. Erkeklerin biyolojik cinsiyeti nedeniyle, bulaşıcı hastalıklara karşı çok daha hassas olduğu ve ölüm oranlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir

(Akın ve Demirel 2003). Ayrıca erkek fetüs, daha fazla spontan düşük ve ölü doğumla karşılaşmakta ve erkek bebekler için dezavantajlı durum yaşamın ilk altı ayında da devam ettiği belirtilmektedir (Akın ve Demirel 2003, Eliuz 2011). Kadınlar açısından ise medya gibi çeşitli kanallarla güzelliğin zayıflık ile bağdaştırılması aşırı diyet ve cerrahi girişim gibi birtakım uygulamalara başvurmalarına ve fiziksel yapılarının kendileri için dezavantaj yaratır bir hale gelmesine yol açmaktadır (Koyun vd. 2011). Kadınların yaşamış olduğu biyolojik ve fiziksel dezavantaj sadece bununla kalmamakta ve kadınlar Human İmmunodeficiency Virus salgınından daha fazla etkilenmektedir (Akın ve Demirel 2003, <http://www.who.int>, Erişim Tarihi: 21.12.2017, Mihçioğur ve Bilgili 2012, Coşkun ve Özdilek 2012, Demirgöz Bal 2014).

Kadınların erkeklere oranla daha fazla yaşaması, daha fazla hastalık yüküne ve yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır (Akın 2007, <http://www.tip.hacettepe.edu.tr>, Erişim tarihi: 21.12.2017). Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmaya göre kadınlar, erkeklere oranla % 25 daha fazla sağlık sorunları nedeniyle aktiviteleri kısıtlanmakta ve erkeklerden % 35 gün daha fazla yatağa mahkum kalmaktadır (<http://www.who.int>, Erişim Tarihi: 21.12.2017, Akın 2007). Kadınların beklenen yaşam sürelerinin uzaması, menopozal dönemde geçirdikleri süreyi de artırmıştır. Bu artış depresyon, osteoporoz, diyabet, hipertansiyon, immün bozukluklar, romatoid artrit, alzheimer, malignansiler gibi sağlık sorunlarını da beraberinde getirmiştir (<http://www.who.int>, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Kadınların üreme sağlığı ile ilgili sorunları erkeklerden çok daha fazla yaşadıkları ve bu duyarlılığın üreme çağında daha da arttığı belirtilmektedir (Akın 2007). Kadınlar, günümüzde güvenli annelik, jinekolojik sorunlar, infertilite, aile planlaması vb. konularında üreme sağlığı hizmetlerinden yararlanmada cinsiyet eşitsizliği nedeniyle yetersiz kalabilmektedir. Bunlara ek olarak, istenmeyen gebelikler, sağlıksız koşullarda düşükler ve bundan kaynaklı eşlik eden birçok sağlık problemi, güvenli annelik hizmetlerinde yetersizlik, niteliksiz doğum öncesi ve doğum sonu bakım alma, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, hastalıkların tanısında gecikme, adölesan evlilik toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadına olumsuz etkileri

arasında sıralanabilir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği sağlığın alanında kadın hayatını tehdit etmekte, sağlık algısını değiştirmekte, hizmet alma durumunu ve hizmete erişimini güçleştirmekte, kadını ikincillığe zorlamaktadır (Akın ve Demirel 2003, Mihçioğur ve Bilgili 2012).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların ekonomik, sosyal ve politik olanaklara ve kaynaklara erişim açısından erkeklere oranla dezavantajlı olduğu bir yapı yaratmakta ve bu dezavantajlar sağlığa ilişkin risklerin dağılımında, sağlık hizmetlerine erişimde ve sağlık statüsünde görünür hale gelmektedir (Atış 2010). Kız çocuklarının tedaviye geç ulaştırılması da sağlık ve bağlantılı hizmetlere erişebilmede eşitsizlik örneği arasında yer almaktadır. Tedaviye geç ulaşan kız çocuklarında çocukluk dönemi bulaşıcı hastalıklar, zatürre, anemi, ishal gibi hastalıkların tedavisini alamamakta ve aşılama hizmetlerinden daha az yararlanmaktadır. Kadınların ev içi alana hapsedilmesi, daha az güneşten yararlanmalarına ve bu da D vitamini eksikliklerine ve bağlantılı hastalıklara neden olmaktadır (Coşkun ve Özdilek 2012). Sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamayan kadınlar daha çok hastalık yüküne sahip olmakta, engelliliğe maruz kalmakta ya da ölmektedir (Demirdirek ve Şener 2014).

Kadının evde, sokakta, iş yerindeki ikincil konumu, onu şiddete uğrama risk grubuna sokan en önemli olgudur. Kadına yönelik şiddet, aile içinde, fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet biçiminde görülebileceği gibi tecavüz, gebeliğe zorlama, taciz, mobbing, namus cinayetleri, kadın sünneti, kızlık zarı muayenesi, zorla evlendirme, kadın intiharları, ergen gebelikler, kız gebeliklerin sonlandırılması, kız çocukların ihmali biçiminde de görülebilir. Şiddet, bireyi fiziksel, duygusal ve sosyal yönden etkileyerek yetersiz beslenmeye, depresyona, travma sonrası stres bozukluğuna, sosyal izolasyona v.b. gibi birçok olumsuz sonuca neden olmaktadır (Akın 2007, Coşkun ve Özdilek 2012).

2.5.2. Eğitim

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bireylerin cinsiyetleri yüzünden eğitim olanaklarından yoksun kalmasıdır. Eğitim almayan birey birçok hakkı kullanamamaktadır. Toplumda kadınların erkeklere göre daha değersiz görülmesi ve

ayırıcılığa yol açan geleneksel yaklaşımlar kız çocuklarının eğitime ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Kırsal kesimlerde ve doğu bölgelerinde erkek çocukların eğitimine öncelik verilmekte, kız çocukları okutulmamaktadır. Kız çocuklarının okutulmama nedenleri arasında, ev işlerinde ailesine yardım etme, küçük kardeşlerine bakma ve evin ekonomisine yardım etme zorunluluğu, ailenin kız çocuğunun okumasına izin vermemesi gibi çoğunu toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşturduğu nedenler yer almaktadır (Akın 2007).

Eğitim yaşamı kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet eşitliğini gösteren en önemli sosyolojik göstergelerden biridir. Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu 2016 verilerine göre on beş yaş ve üzeri nüfusta okuryazarlık düzeyi Rusya'da kadın ve erkeklerde % 100, Almanya'da % 99, İtalya'da % 99 iken, bu düzey Pakistan'da kadınlarda % 43, erkeklerde % 70 Nijerya'da sırasıyla % 50, % 69, Mali'de % 22, % 45 ve Senegal'de % 44, % 68 olarak bildirilmektedir. Türkiye ise kadınların okuryazarlık düzeyi açısından 145 ülke arasında 101. sırada yer alır (<http://www3.weforum.org>, Erişim Tarihi: 21.12.2017). Ülkemizde 2015 yılında 25 yaş ve üzeri yaşlarda okuryazarlık düzeyi kadınlarda % 91, erkeklerde % 98, lise ve dengi okul mezunlarının düzeyi ise kadınlarda % 16 iken erkeklerde % 24'dür (<http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Ülkemizde geleneksel yaklaşımlar kız çocuklarının eğitime ulaşabilirliğinde ayrımcılık, başta doğu ve güneydoğu bölgeleri olmak üzere çoğu bölgede hala devam etmektedir. Yoksulluk, kırsalda yaşıyor olmak, zorunlu göç, engelli olmak gibi birden çok dezavantaja sahip kızlar eğitime erişim açısından en sorunlu grubu oluşturmaktadır (Güzel Orunk 2007).

2.5.3. Çalışma Yaşamı

Çalışma yaşamı ve istihdam, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından, kadınların ekonomik bağımsızlık, kendine güveninin artması, sosyal hayatın tüm evrelerinde aktif rol alması, üretime katkı sağlaması, sosyal, ekonomik, toplumsal açıdan son derece önemlidir. Toplumsal cinsiyet rollerindeki eşitsizlik, kadının ücretsiz aile

işçisi olmasına, emeğinin karşılığını bulamamasına, toplumsal statüsü yüksek işlerin daha çok erkekler tarafından yapılmasına neden olmaktadır (Şimşek 2011).

Kadınların çalışma yaşamına girmesi veya girdikten sonra işte devamları konusunda yasalarda cinsiyete dayalı ayrımcılık söz konusu olmamakta, 4857 sayılı İş Kanununa göre, eşit işe eşit ücret verilmesi, aynı değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle ayrımcılık yapılmayacağı hükmedilmektedir. Hemşirelik, öğretmenlik, sekreterlik gibi bakım rolü yüksek mesleklerin kadın mesleği olarak görülmesi, görev dağılımında adil davranılmaması, iş yerinin kriz dönemlerinde işten çıkarılması gereken kişinin öncelikle kadın olması düşüncesi, statüsü ve geliri yüksek mesleklerde (hakim, savcı, doktorluk vb.) daha çok erkeklerin çalışması, kadınların çalışmak için eşten izin alma zorunluluğu, kayıt dışı çalışma, iş bulma, yükseltme ve ücretlendirmede adaletsizlik, sosyal haklardan yararlanamama, cinsel taciz gibi kadınların çalışma yaşamına girmesini zorlaştıran bazı eşitsizlik örnekleriyle karşılaşılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; 2015 yılında kadın istihdam oranının en yüksek olduğu ülke % 74 ile İsveç iken en düşük olduğu ülke % 43 ile Yunanistan olmuştur. Avrupa Birliği üye ülkelerinin ortalama kadın istihdam oranı % 60, ortalama erkek istihdam oranı ise % 71'dir. Erkek istihdam oranı en yüksek olan ülke ise, % 79 ile Hollanda iken, en düşük olduğu ülke % 59 ile Yunanistan olmuştur. Türkiye'de ise on beş yaş ve üzeri nüfusta istihdam oranı % 46'dır. Bu oran erkeklerde % 65, kadınlarda ise % 28 olmuştur (<http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017). Türkiye kadınların işgücüne katılımında 145 ülke arasında 131. sırada yer almakta iken, ücret eşitliğinde ise 82. Sırada yer almıştır. İşgücünün % 32'sini kadınların, % 76'sını erkeklerin oluşturduğu ülkemizde bir kadının kazandığı bir Amerikan dolarına karşılık, aynı işi yapan bir erkek 2.56 Amerikan doları kazanmaktadır (<http://www3.weforum.org>, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Kadınların çalışma yaşamlarına katılımının erkeklere kıyasla daha zor olduğunun düşünülmesinin temel nedeni, kadınların doğurganlık, annelik, bakıcılık gibi geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri nedeni ile çalışma hayatına atılamamasıdır. Diğer bir neden ise kadınların öğrenim durumudur. Mesleği olan bir kadının çalışma yaşamına katılımı daha kolay olmaktadır.

Kadınların işgücüne katılımının düşüklüğü, kadınları ekonomik özgürlüğe ulaştıracak yolu kapatmakta, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin derinleşmesinde ve keskinleşmesinde ciddi bir rol oynamaktadır. Kadınların çalışma hayatında daha çok yer almaları kadının erkeğe bağımlılığını azaltacak, toplumdaki statülerini iyileştirecek ve kadın erkek eşitliğini sağlamada önem taşıyacaktır.

2.5.4. Siyaset

Siyasi alanda ayrımcılık, kadınların karar mekanizmalarına katılımının engellenmesi sonucunda erkeklere oranla daha düşük temsil edilmeleri biçiminde ortaya çıkmaktadır (Demirbilek 2007). Siyaset yaşamı kadınların karar alma süreçlerine eşit katılımı sadece adalet ve demokrasi talebi olmakla kalmayıp aynı zamanda kadının sosyal statüsünün geliştirilmesinin de gerekli bir koşuludur (Akın 2009).

Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından ülkeler arası karşılaştırma yapıldığında, kadın erkek eşitliğinin en iyi olduğu ülke Amerika Birleşik Devletleri olduğu belirtilmektedir. İkinci sırada İsveç, üçüncü sırada Belçika yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde karar alma mekanizmalarındaki kadın oranı (% 45) ve kadınların iş gücüne katılım oranınının (% 71) diğer ülkelere göre yüksek olduğu belirlenmiştir (<http://hdr.undp.org>, Erişim Tarihi: 21.12.2017). Türkiye ise siyasi güçlenmede 145 ülke arasında 105. sırada, mecliste kadın temsiliyetinde 86. sırada, bakanlık pozisyonlarında 139. sırada yer almaktadır (<http://www3.weforum.org>, Erişim tarihi: 21.12.2017). Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kadın milletvekili oranı 1935 yılında % 5 iken, 81 yıl sonra bu oran % 15'e yükselmiştir. Türkiye'de bakan sayısı 2016 yılında 27 olup bunların sadece biri kadın olmuştur. Ülkemizde 2009 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı % 1 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran % 3 olmuştur. Kadın muhtar oranı 2009 yılı yerel seçimlerinde % 2 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran % 2 olarak belirtilmiştir (<http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017). 2017 yılında TBMM'de 549 milletvekilinin sadece 80 (% 15) tanesinin kadın milletvekili olduğu görülmektedir (www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.12.2017).

Kadınların siyasal karar mekanizmalarında yeterince yer almamaları, sosyal statülerini olumsuz etkilemektedir. Kadının yer almadığı karar mekanizmalarında çok kere kadın sorunlarına duyarlılık yeterince oluşmamakta; bu sorunların yeterince bilincine varılamamakta ve kadının statüsünü yükseltecek yeterli çözümlere ulaşılamamaktadır (Zeyneloğlu ve Terzioğlu 2011).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Çalışma, kesitsel tipte planlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Çalışma, Karabük Üniversitesi'nde 2014-2017 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Karabük Üniversitesi, 2007 yılında kurulmuştur. Üniversite bünyesinde 2015 yılında on dört fakülte, dört enstitü, dört yüksekokul, yedi meslek yüksekokul bulunmaktadır. Üniversitenin öğrenci sayısında yıllar içinde önemli ölçüde artış sağlanmış olup, 2010 yılında 10522 iken 2015 yılında 42113'e ulaşmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Karabük Üniversitesi'nde Eğitim Alan Öğrencilerin 2010-2015 Yılları Arası Öğretim Dönemlerine Göre Dağılımı

	Öğretim yılı									
	2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		2014-2015	
Öğrenim düzeyi	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*
Ön lisans	3696	35.1	4382	28.4	4989	23.7	8021	25.6	11016	26.2
Lisans	6387	60.7	10373	67.1	15138	71.9	21870	69.8	29157	69.2
Yüksek lisans	373	3.5	587	3.8	784	3.7	1243	4.0	1687	4.0
Doktora	66	0.6	112	0.7	145	0.7	176	0.6	253	0.6
Toplam	10522	100.0	15454	100.0	21056	100.0	31310	100.0	42113	100.0

* Sütun yüzdesi

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim veren fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören 11218 erkek ve 17939 kadın olmak üzere toplam 29157 öğrenci oluşturmuştur (Tablo 2). Öğrenci sayıları Karabük Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan resmi kanalla istenmiştir. Araştırmaya yalnızca Türk uyruklu öğrenciler dahil edilmiştir. Araştırma grubunun belirlenmesi üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Birinci aşama: Bu aşamada, örnek büyüklüğü belirlenmiştir. Epi-Info 7 StatCalc Programı kullanılarak Güven Aralığı % 99, prevalans % 50 (bilinmeyen prevalans) ve hata payı % 0.5 değerleri alınarak yapılan hesaplamada en küçük örnek büyüklüğü 649 olarak hesaplanmıştır.

İkinci aşama: İkinci aşamada örnek grup cinsiyete, fakülte/yüksekokullara ve sınıflara orantılı olarak dağıtılmıştır. Altyapı yetersizliği nedeniyle geçici olarak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde eğitim veren tıp fakültesi kapsam dışı bırakılmıştır.

Üçüncü aşama: Son aşamada, birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar tüm sınıflarda öğrencisi olan bölümler belirlenerek her fakülte ve yüksekokulu temsil edecek biçimde birer bölüm kura yöntemi ile belirlenmiştir. Ardından seçilen bölümlerin başkanlıklarından anketlerin uygulanabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Soru formları, seçilen bölümlerin dersliklerinde hazır bulunan öğrencilere, derse girmeden önce uygulanmıştır. Cinsiyete ve sınıflara göre ulaşılması gereken sayı tamamlanana kadar soru formlarının uygulanmasına devam edilmiştir. Yüz on beş öğrenci araştırmaya katılmayı reddetmiştir.

Tablo 2: Karabük Üniversitesi'nde 2014-2015 Öğretim Yılında Lisans Düzeyinde Eğitim Alan Tüm Öğrencilerin Cinsiyetlerine, Öğrenim Gördükleri Fakülte ve Yüksekokullara göre Dağılımı (N= 29157)

Fakülte/ Yüksekokul	Birinci sınıf**				İkinci sınıf				Üçüncü sınıf				Dördüncü sınıf				Toplam			
	Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın	
	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*
Edebiyat Fakültesi	1159	13.6	1792	31.3	423	10.7	708	26.9	369	13.6	558	37.6	355	12.8	537	39.4	3595	32.0	2306	12.9
Fen Fakültesi	40	0.5	22	0.4	54	1.4	48	1.8	45	1.7	71	4.8	88	3.2	137	10.1	278	2.5	227	1.3
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	827	9.7	840	14.7	309	7.8	392	14.9	162	6.0	157	10.6	76	2.7	82	6.0	1473	13.1	1372	7.6
İlahiyat Fakültesi	230	2.7	388	6.8	37	0.9	95	3.6	45	1.7	87	5.9	4	0.1	2	0.1	572	5.1	316	1.8
İşletme Fakültesi	385	4.5	352	6.1	90	2.3	76	2.9	61	2.3	86	5.8	65	2.3	63	4.6	577	5.1	601	3.4
Mühendislik Fakültesi	4182	49.2	1230	21.5	2215	55.9	670	25.4	1611	59.5	358	24.1	1341	48.4	322	23.6	2580	23.0	9349	52.1
Orman Fakültesi	2	0.0	1	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.0	1	0.0
Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	142	1.7	163	2.8	99	2.5	155	5.9	28	1.0	45	3.0	51	1.8	72	5.3	435	3.9	320	1.8
Teknik Eğitim Fakültesi	2	0.0	0	0.0	7	0.2	0	0.0	17	0.6	3	0.2	307	11.1	36	2.6	39	0.3	333	1.9
Teknoloji Fakültesi	968	11.4	180	3.1	464	11.7	75	2.8	277	10.2	18	1.2	399	14.4	43	3.2	316	2.8	2108	11.8
Tıp Fakültesi	15	0.2	13	0.2	12	0.3	12	0.5	9	0.3	10	0.7	1	0.0	0	0.0	35	0.3	37	0.2
Turizm Fakültesi	135	1.6	78	1.4	2	0.1	1	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	79	0.7	137	0.8
Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	244	2.9	68	1.2	86	2.2	29	1.1	48	1.8	21	1.4	58	2.1	33	2.4	151	1.3	436	2.4
Sağlık Yüksekokulu	170	2.0	605	10.6	162	4.1	373	14.2	37	1.4	72	4.8	27	1.0	36	2.6	1086	9.7	396	2.2
Toplam	8501	100.0	5732	100.0	3960	100.0	2634	100.0	2709	100.0	1486	100.0	2770	100.0	1363	100.0	11218	100.0	17939	100.0

*Sütun yüzdesi

* Hazırlık ve birinci sınıf öğrencileri içerir. Karabük Üniversitesi'nde 2014-2015 bahar yarıyılında hazırlık uygulaması sona ermiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları:

Çalışmada veri toplama aracı olarak bir genel soru formu ve üç tür ölçek kullanılmıştır.

Genel Soru Formu: Bu form, araştırmacılar tarafından literatürden (Akın 2007, Güzel Orunk 2007, Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Arıcı 2011, Coşkun ve Özdilek 2012, Öngen ve Aytaç 2013, Kahraman vd. 2015) yararlanarak hazırlanmıştır. Toplam 23 sorudan oluşan form, öğrencilerin ve ailelerinin tanıtıcı özelliklerini içermektedir (Ek 1).

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ): Ölçek, Zeyneloğlu tarafından 2008 yılında geliştirilmiştir (Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı 0.92). Ölçek, beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar 1) eşitlikçi cinsiyet rolü, 2) kadın cinsiyet rolü, 3) evlilikte cinsiyet rolü, 4) geleneksel cinsiyet rolü ve 5) erkek cinsiyet rolüdür. Toplam 38 soru içeren ölçekteki her bir ifade 1'den 5'e kadar puanlandırılmakta ve ölçekten en az 38, en fazla 190 puan alınabilmektedir. Ölçekteki bazı maddeler olumsuz ifade içerdiği için ters puanlandırılmıştır (Ek 2). Ölçekten alınan yüksek puanlar toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumu ifade eder iken, düşük puanlar geleneksel tutumu yansıtmaktadır (Tablo 3).

Dini Tutum Ölçeği: Ölçek, Ok tarafından 2011 yılında geliştirilmiştir (Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı 0.81 ve 0.91). Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar 1) duyuşsal boyut 2) bilişsel boyut, 3) davranışsal boyut ve 4) tanrısal boyuttur. Ölçekteki her bir ifade 1'den 5'e kadar puanlandırılmakta ve en az sekiz, en fazla 40 puan alınabilmektedir (Ek 3). Ölçekten alınan puanların artması, bireylerin dindarlık düzeyinin fazla olduğunu gösterirken, azalması ise dindarlık düzeyinin az olduğunu göstermektedir (Tablo 3).

Kültür Ölçeği: Singelis ve arkadaşları tarafından 1995 yılında geliştirilmiştir. Bu ölçeğe Arzu Wasti ve Selin Eser Erdil tarafından 2007 yılında güç mesafesi de eklenerek soru sayısı 37'ye çıkartılmış ve Türkçe geçerliliği yapılmıştır. Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar 1) yatay bireycilik, 2) yatay toplumculuk, 3) dikey bireycilik ve 4) dikey toplumculuktur. Ölçeğin yatay bireycilik boyutunun

cronbach alfa değeri 0.70, yatay toplumculuk boyutunun cronbach alfa değeri 0.71, dikey toplumculuk boyutunun cronbach alfa değeri ise 0.72 bulunmuştur. Ölçekteki her bir ifade l'den 5'e kadar puanlandırılmakta ve en az 37, en fazla 185 puan alınabilmektedir (Tablo 3), (Ek 4).

Tablo 3: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Adı, Puanlama ve Değerlendirme Kriterleri

Ölçek Adı	Soru Sayısı	Puan aralığı		Değerlendirme yöntemi
		En düşük puan	En yüksek puan	
TCRTÖ				
Eşitlikçi tutum	8	8	40	Bireylerin günlük yaşamlarındaki rol ve sorumluluklarına karşı tutumunu gösterir
Kadın cinsiyet rolü	8	8	40	Kadına yüklenen roller ve sorumluluklara karşı tutumu ifade eder.
Evlilikte cinsiyet rolü	8	8	40	Evlilikte kişilere yüklenen rol ve sorumluluklara karşı tutumu yansıtır.
Geleneksel cinsiyet rolü	8	8	40	Kişilerin günlük yaşamdaki rol ve sorumluluklarına karşı tutumu gösterir.
Erkek cinsiyet rolü	6	6	30	Erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklara karşı tutumu gösterir.
Tüm boyutlar	38	38	190	Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumu ifade eder.
Dini Tutum Ölçeği				
Duyuşsal boyut	2	2	10	Dinin duyguya hitap eden yönü tarafından ne düzeyde etkilendiğini gösterir.
Bilişsel boyut	2	2	10	Din kurumu ile ilgili genel görüşü ifade eder.
Davranışsal boyut	2	2	10	Davranışların dini değerler tarafından ne düzeyde yönlendirildiğini belirtir.
Tanrısal boyut	2	2	10	Tanrıya inancı ifade eder.
Tüm boyutlar	8	8	40	Dindarlık düzeyini yansıtır.
Kültür Ölçeği				
Yatay bireycilik	10	10	50	Bağımsızlık, özgünlük ve statü farklılıkları ön plandadır.
Yatay toplumculuk	10	10	50	Çevre ve grupları ile uyum ve eşitlik ön plandadır.
Dikey bireycilik	8	8	40	Rekabet, kazanma arzusu ve statü ön plandadır.
Dikey toplumculuk	9	9	45	Grup amaçları ve hiyerarşik farklılıklar ön plandadır.
Tüm boyutlar	37	37	185	Yatay bireycilik ve yatay toplumculuk boyutlarında eşitlik, dikey bireycilik ve dikey toplumculuk boyutlarında hiyerarşi önemlidir.

3.5. Veri toplama yöntemi

Veriler, derse girmeden önce, sınıflarda hazır bulunan öğrencilere, ortalama 15 dakikalık süre verilerek anket yöntemiyle toplanmıştır.

3.6. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez 1: Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahiptir.

Hipotez 2: Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3: Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, öğrencilerin dindarlık düzeyleri ile ilişkilidir.

Hipotez 4: Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, kültürel değerlerden etkilenmektedir.

3.7. Varsayımlar

- Araştırma grubunun evreni temsil ettiği kabul edilmiştir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin soru formunda ve ölçeklerde yer alan soruları gerçek düşüncelerini yansıtabilecek şekilde yanıtladıkları kabul edilmiştir.

3.8. Araştırmanın sınırlılıklar ve karşılaşılan güçlükler

- Araştırmada elde edilen sonuçlar, tüm ölçek çalışmalarında olduğu gibi ölçekteki sorularla sınırlı bir değerlendirme sunmaktadır
- Araştırmanın yalnızca dersliklerde hazır bulunan ve araştırmaya katılmaya istekli öğrencilerle gerçekleştirilmesi, araştırmanın sonucunu etkileyebilir.

3.9. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

3.9.1. Bağımlı değişkenler

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum: Toplumda kadına ve erkeğe yüklenen rollerin, bireyler için nasıl bir anlam taşıdığını ifade etmektedir. Araştırmada,

öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumu TCRTÖ aracılığı ile ölçülecektir.

3.9.2. Bağımsız değişkenler

Yaş: Öğrencilerin tamamlamış olduğu yaşı ifade etmektedir.

Cinsiyet: Erkek ve kız olarak sınıflandırılmıştır.

Medeni durum: Evli ve bekâr olarak sınıflandırılmıştır.

Kardeş varlığı: Kardeşi olup olmama durumunu gösterir.

Doğduğu bölge: Öğrencilerin doğdukları il, yedi coğrafi bölgeye göre gruplandırılmıştır.

En son mezun olduğu okul: Öğrencinin Karabük Üniversitesi eğitimi öncesinde en son mezun olduğu okulu ifade eder.

Barınma durumu: Karabük ilinde ikamet ettiği ev, özel yurt ve devlet yurdunu ifade eder.

Finansal destek: Finansal desteğini aileden, burs alarak ya da okul dışında çalışarak hangi şartlarda sağladığını belirtir.

En uzun yaşadığı yer: Kişinin yaşadığı yerin il merkezi, ilçe merkezi ve köy olarak gelişmişlik düzeyine göre ayrılmasıdır.

Aile tipi: Öğrencinin aile tipi a) geniş, b) çekirdek ve c) parçalanmış aile olarak üç grupta sınıflandırılmıştır.

Ailenin sosyoekonomik durumu: Ailenin geliri olup olmama durumunu ve gelir miktarının 2000 lira ve altı ve 2000 lira üzeri olması durumu sosyoekonomik durum göstergeleridir.

Ebeveyn eğitim düzeyi: Öğrencinin annesinin ve babasının eğitim düzeyini ifade etmektedir. Eğitim düzeyi a) okuryazar değil, b) okuryazar, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, üniversite mezunu olarak sınıflandırılmıştır.

Ebeveyn çalışma durumu: Öğrencinin annesinin ve babasının çalışıp çalışmama durumunu ifade eder.

Dini tutum ölçeği puanı: Araştırmada kişilerin dini tutumu “dini tutum ölçeği” aracılığıyla belirlenmiştir. Ölçekten yüksek puan alma dindarlığın fazla olduğunu belirtmektedir.

Kültür ölçeği puanı: Araştırmada benmerkezci ve çevre merkezci kültürel özelliği ölçmek için "Kültür ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekten alınan yüksek puan, yatay

bireycilik ve yatay toplumculuk boyutlarında ise kişinin eşitliğe önem gösterdiğini, dikey bireycilik ve dikey toplumculuk boyutlarında ise hiyerarşiye önem gösterdiğini ifade eder.

3.10. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler, yüzde dağılım ve ortalama (\bar{X}) \pm standart sapma (SS) biçiminde özetlenmiştir. Analizlerde Bağımsız İki Grup Ortalaması, ANOVA, Kruskal Wallis ve Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır.

3.11. Etik Onay

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul'undan onay alınmıştır (No: 2014/23, Ek 5). Araştırmada anket formları dağıtılmadan önce öğrencilerin onayı alınmıştır.

4. BULGULAR

Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili tutumlarını ve bu tutumlarının sosyodemografik, dini ve kültürel faktörlerle ilişkisini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada toplam 830 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular 1) öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri, 2) öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumları, 3) toplumsal cinsiyet dini tutum arasındaki ilişki ve 4) toplumsal cinsiyet ve kültürel özellikler arasındaki ilişki olmak üzere dört başlık altında verilmiştir. Bu araştırmanın bağımlı değişkeni toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumdur. Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutum ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki yukarıda verilen başlıklar altında sunulmuştur. Bununla birlikte öğrencilerin dini tutumları ve kültür ölçeğinden aldıkları puanların toplumsal cinsiyet ile ilişkisine yer verilmiştir.

4.1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri

Araştırma grubu, 508 erkek ve 322 kadın olmak üzere toplam 830 öğrenciden oluşmaktadır (Tablo 4). Araştırma kapsamındaki öğrencilerin büyük bölümü mühendislik (% 40.1) ve edebiyat (% 20.5) fakültelerinde okumaktadır (Tablo 5). Öğrencilerin % 54.3'ü öğrenim gördüğü fakülteye istediği bir bölüm olması nedeni ile, % 11.7'si aile ve yakın çevresinin etkisi ve yönlendirmesi ile, % 29.4'ü okuduğu bölüme ilişkin özel bir ilgisi olmasa da üniversite sınavından aldığı puana göre tercih yapması nedeni ile ve % 1.8 istihdam olanağının yüksek olması nedeniyle gelmiştir.

Tablo 4: Araştırma Grubunun Cinsiyetlerine, Öğrenim Gördükleri Fakülte ve Yüksekokul ve Sınıflara Göre Dağılımı (n= 830)

	Birinci sınıf**		İkinci sınıf		Üçüncü sınıf		Dördüncü sınıf		Toplam											
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın										
Fakülte/ Yüksekokul	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*	n	%*								
Mühendislik Fakültesi	64	42.4	20	16.7	78	54.9	23	23.7	59	55.1	14	25.9	60	55.6	14	27.5	261	51.4	71	22.0
Edebiyat Fakültesi	22	14.6	37	30.8	16	11.3	31	32.0	14	13.1	18	33.3	12	11.1	20	39.2	64	12.6	106	32.9
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	16	10.6	22	18.3	13	9.2	11	11.3	6	5.6	6	11.1	3	2.8	3	5.9	38	7.5	42	13.0
Teknoloji Fakültesi	21	13.9	3	2.5	17	12.0	3	3.1	10	9.3	0	0.0	14	13.0	3	5.9	62	12.2	9	2.8
Sağlık Yüksekokulu	3	2.0	21	17.5	5	3.5	14	14.4	3	2.8	4	7.4	1	0.9	1	2.0	12	2.4	40	12.4
İşletme Fakültesi	10	6.6	5	4.2	4	2.8	5	5.2	4	3.7	2	3.7	4	3.7	3	5.9	22	4.3	15	4.7
İlahiyat Fakültesi	6	4.0	9	7.5	4	2.8	5	5.2	2	1.9	3	5.6	0	0.0	0	0.0	12	2.4	17	5.3
Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	3	2.0	2	1.7	1	0.7	2	2.1	4	3.7	5	9.3	1	0.9	2	3.9	9	1.8	11	3.4
Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	6	4.0	1	0.8	2	1.4	1	1.0	3	2.8	1	1.9	3	2.8	0	0.0	14	2.8	3	0.9
Fen Fakültesi	0	0.0	0	0.0	2	1.4	2	2.1	2	1.9	1	1.9	1	0.9	4	7.8	5	1.0	7	2.2
Teknik Eğitim Fakültesi	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	9	8.3	1	2.0	9	1.8	1	0.3
Toplam	151	100.0	120	100.0	142	100.0	97	100.0	107	100.0	54	100.0	108	100.0	51	100.0	508	100.0	322	100.0

*Sütun yüzdesi

**Hazırlık ve birinci sınıf öğrencileri içerir. Karabük Üniversitesi'nde 2014-2015 bahar yarıyılında hazırlık uygulaması sona ermiştir.

Tablo 5: Araştırma Grubunun Cinsiyete ve Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımı

	Öğrenci sayısı					
	Kadın		Erkek		Toplam	
Bölüm	n	%*	n	%*	n	%*
Makine Mühendisliği	72	22.3	261	51.48	333	40.1
Türk Dili ve Edebiyatı	107	33.1	63	12.43	170	20.5
İşletme	42	13.0	38	7.5	80	9.6
Enerji Sistemleri Mühendisliği	9	2.8	63	12.43	72	8.7
Hemşirelik	40	12.4	12	2.37	52	6.3
İşletme	15	4.6	22	4.34	37	4.5
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	16	5.0	11	2.17	27	3.3
Mimarlık	11	3.4	9	1.78	20	2.4
Spor Yöneticiliği	3	0.9	14	2.76	17	2.0
Matematik	7	2.2	5	0.99	12	1.4
Tasarım ve Konstrüksiyon Öğretmenliği	1	0.3	9	1.78	10	1.2
Toplam	323	100.0	507	100.0	830	100.0

*Sütun yüzdesi

Araştırma grubundaki öğrencilerin% 32.4'ü birinci sınıf, % 28.9'u ikinci sınıf, % 19.5'u üçüncü sınıf ve % 19.2'si dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir (Tablo 6).

Tablo 6: Araştırma Grubunun Cinsiyete ve Öğrenim Gördükleri Sınıflara göre Dağılımı

	Öğrenci sayısı					
	Kadın		Erkek		Toplam	
Sınıf	n	%*	n	%*	n	%*
Birinci sınıf	119	36.8	150	29.6	269	32.4
İkinci sınıf	97	30.0	143	28.2	240	28.9
Üçüncü sınıf	55	17.0	107	21.1	162	19.5
Dördüncü sınıf	52	16.1	107	21.1	159	19.2
Toplam	323	100.0	507	100.0	830	100.0

*Sütun yüzdesi

Tablo 7’de araştırma grubuna ilişkin sosyodemografik özelliklerin dağılımı sunulmuştur. Öğrencilerin yarısından fazlası (% 53.9) 22-26 yaş arası, yaklaşık üçte ikisi (% 61.1) erkektir. Öğrencilerin tamamına yakınının (% 93.4) en az bir kardeşi vardır. Yarısı il merkezinde ikamet eden öğrencilerin doğdukları bölge en fazla Karadeniz (% 28.6) ve Marmara bölgeleridir (% 27.7). Araştırma grubundaki öğrencilerin % 55.1’i burs almakta olup, 73 öğrenci (% 8.8) okul dışında bir işte çalışmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7: Araştırma Grubuna İlişkin Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı

Değişken	n	%*
Yaş		
17-21	382	46.1
22-26	440	53.0
27 ve üzeri	8	1.0
Cinsiyet		
Erkek	507	61.1
Kadın	323	38.9
Medeni durum		
Bekâr	824	99.3
Evli	6	0.7
Kardeş		
Var	775	93.4
Yok	30	3.6
Belirtilmemiş	15	1.0
Doğduğu bölge		
Karadeniz	238	28.6
Marmara	229	27.7
İç Anadolu	159	19.1
Akdeniz	72	8.7
Doğu Anadolu	51	6.1
Ege	43	5.2
Güney Doğu Anadolu	37	4.5
Yurt Dışı	1	0.1
En uzun süre yaşadığı yer		
İl	418	50.4
İlçe	321	38.6
Köy	91	11.0
En son mezun olduğu okul		
Düz lise	470	56.6
Anadolu Lisesi	213	25.7
Meslek lisesi	88	10.6
Üniversite	35	4.2
İmam hatip lisesi	24	2.9
Barınma		
Ev	426	51.3
Özel yurt	225	27.1
Devlet yurdu	179	21.6
Finansal destek		
Burs	457	55.1
Ailesinden destek alan	300	36.1
Okul dışında bir işte çalışan	73	8.8
Toplam	830	100.0

*Sütun yüzdesi

Tablo 8’de araştırma grubunun ailelerine ilişkin sosyodemografik özelliklerin dağılımı sunulmuştur. Araştırma grubunun büyük bir kısmı çekirdek aileye sahiptir (% 85.8). Öğrencilerin % 17.5’inin ailesinin düzenli geliri yoktur ve % 43.3’nün ailesinin aylık toplam geliri 2000 lira ve altındadır. Öğrencilerin annelerin % 5.1’i, babalarının % 15.1’i üniversite mezunudur (Tablo 8).

Tablo 8: Araştırma Grubunun Ailelerine İlişkin Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı

Değişken	n	%*
Aile tipi		
Çekirdek	712	85.8
Geniş	97	11.7
Parçalanmış	19	2.3
Belirtilmemiş	2	0.2
Ailenin gelir durumu		
Düzenli geliri var	685	82.5
Düzenli geliri yok	145	17.5
Ailenin gelir miktarı		
2000 ve altı	360	43.3
2000 üstü	293	35.5
Belirtilmemiş	177	21.2
Annenin öğrenim durumu		
İlkokul	470	56.6
Ortaokul	107	12.9
Lise	106	12.8
Okuryazar değil/okuryazar	104	12.5
Üniversite	42	5.1
Belirtilmemiş	1	0.1
Annenin çalışma durumu		
Çalışmıyor	710	85.5
Çalışıyor	116	14.0
Belirtilmemiş	4	0.5
Babanın öğrenim durumu		
İlkokul	301	36.3
Lise	207	24.9
Ortaokul	159	19.2
Üniversite	125	15.1
Okuryazar değil/okuryazar	35	4.2
Belirtilmemiş	3	0.3
Babanın çalışma durumu		
Çalışıyor	618	74.5
Çalışmıyor	196	23.6
Belirtilmemiş	16	1.9
Toplam	830	100.0

*Sütun Yüzdesi

4.2. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumları

Tablo 9’da araştırma grubunun TCRTÖ’nden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete göre dağılımı sunulmuştur. Öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamaları kadınlarda 146.0 ± 18.0 , erkeklerde 129.8 ± 21.7 olmak üzere tüm öğrenciler için 136.1 ± 21.8 ’dir. Ölçekten alınan toplam puan ve alt boyutlarının tümünde kadınların aldıkları puan ortalamaları, erkekler öğrencilere göre daha yüksektir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan olan 190, ve en düşük puan olan 38, göz önüne alındığında öğrencilerin puanının ortalama puan olan 114 puandan yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 9). Bu çalışmada, Karabük Üniversitesi’nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kadın (n= 323)	Erkek (n= 507)	Toplam (n= 830)
Boyut	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Eşitlikçi cinsiyet rolü	34.4±5.4	31.7±5.6	32.8±5.7
Kadın cinsiyet rolü	25.9±5.3	22.7±6.3	23.9±6.1
Evlilikte cinsiyet rolü	35.1±4.3	31.1±5.5	32.6±5.4
Geleneksel cinsiyet rolü	27.2±5.1	23.2±6.1	24.8±6.1
Erkek cinsiyet rolü	23.4±3.9	21.0±4.6	22.0±4.5
Toplam	146.0±18.0	129.8±21.7	136.1±21.8

Tablo 10' de araştırma grubunun TCRTÖ'nden aldıkları puan ortalamalarının öğrenim gördüğü fakültelere göre dağılımı sunulmuştur. Fakülte puanları karşılaştırıldığında erkek cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve toplam puanda en düşük puana Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin, geleneksel cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü alt boyutlarında en düşük puana İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda ise en düşük puana Fethi Toker Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin sahip olduğu saptanırken, en yüksek puana bütün alt boyutlarda Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 10).

Tablo 10: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamalarının Öğrenim Gördüğü Fakülteleere Göre Dağılımı

		Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Evlilik Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Toplam
Fakülteler	n	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$
Mühendislik Fakültesi	333	21.6±4.4	24.5±6.0	32.1±5.0	23.7±6.1	32.5±5.1	134.4±20.6
Edebiyat Fakültesi	170	22.5±4.6	25.8±6.0	33.9±5.4	24.6±5.9	33.2±6.3	140.0±22.0
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	80	22.3±4.0	25.7±5.2	33.4±5.1	25.1±5.4	32.9±5.8	139.4±19.0
Teknoloji Fakültesi	72	21.8±4.5	23.2±6.1	31.4±4.5	21.9±6.6	32.6±4.9	130.8±20.1
Sağlık Yüksekokulu	52	23.8±3.8	27.7±5.8	34.3±6.1	26.6±6.1	35.1±5.6	147.5±22.8
İşletme Fakültesi	37	21.6±5.5	24.2±7.5	31.9±6.8	24.2±6.3	33.2±7.1	135.0±28.4
İlahiyat Fakültesi	27	21.3±4.2	21.6±5.0	32.8±3.4	20.9±4.6	33.0±3.7	129.6±14.2
Fethi Toker Güzel Sanatlar Fakültesi	20	21.2±3.7	24.0±4.9	31.7±5.8	23.2±5.8	30.4±6.6	130.4±19.5
Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	17	19.8±4.1	22.4±6.5	28.5±8.3	23.4±8.3	30.8±7.5	124.8±29.7
Fen Fakültesi	12	21.0±6.9	23.3±6.5	32.9±9.6	23.1±5.0	31.9±8.1	132.2±32.0
Teknik Eğitim Fakültesi	10	22.3±4.4	23.9±6.8	32.5±5.2	22.7±7.6	31.6±5.1	133.0±22.7

Tablo 11’de araştırma grubunun TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları ile öğrencilerin sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişki sunulmuştur. Yaşa göre yapılan değerlendirmede eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilik cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), yaşın artmasıyla toplumsal cinsiyet rollerine karşı geleneksel tutumunda arttığı belirlenmiştir.

Kadınların puanı ile erkeklerin puanı karşılaştırıldığında bütün alt boyutlarda anlamlı fark bulunmuş ($p<0.05$), kadınların erkeklere göre daha fazla puana sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir.

Kardeş varlığına göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolünde anlamlı fark bulunmuş ($p<0.05$), kardeşi olmayanların daha yüksek puana sahip olduğu ve kadına yüklenen roller ve sorumluluklara karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir.

Öğrencinin doğduğu bölgeye göre yapılan değerlendirmede geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarında anlamlı fark saptanırken ($p<0.05$), en düşük puan ortalamasına Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde doğan öğrencilerin sahip olduğu toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir.

Öğrencinin finansal desteğine göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarında anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), çalışan öğrencilerin en az puana sahip olduğu, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin en son mezun olduğu okula göre yapılan değerlendirmede eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), imam hatip lisesi mezunu öğrencilerin daha düşük puana sahip olduğu, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir (Tablo 11).

Tablo 11: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Eşitlikçi cinsiyet rolü	Kadın cinsiyet rolü	Evlilikte cinsiyet rolü	Geleneksel cinsiyet rolü	Erkek cinsiyet rolü	TCRTÖ toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Yaş						
23 altı	33.1 ± 5.5	24.0 ± 6.2	32.8 ± 5.3	24.9 ± 6.2	22.0 ± 4.5	137.0 ± 22.1
23 ve üzeri	32.0 ± 5.9	23.6 ± 5.8	32.0 ± 5.5	24.4 ± 5.5	21.7 ± 4.3	133.8 ± 21.0
İstatistiksel analiz	t= 2.576* p= 0.010	t= 0.713* p= 0.417	t= 2.141* p= 0.033	t= 1.271* p= 0.204	t= 1.001* p= 0.317	t= 1.974* p= 0.049
Cinsiyet						
Erkek	31.7±5.6	22.6±6.3	31.0±5.5	23.2±6.1	21.0±4.6	129.7±21.7
Kadın	34.3±5.4	25.8±5.2	35.0±4.2	27.2±5.0	23.3±3.9	145.9±18.0
İstatistiksel analiz	t= 6.671* p= 0.000	t= 7.868* p= 0.000	t= 11.817* p= 0.000	t= 10.171* p= 0.000	t= 7.889* p= 0.000	t= 11.641* p= 0.000
Kardeş Varlığı						
Var	32.7±5.6	23.8±5.9	32.6±5.4	24.7±5.9	21.9±4.4	135.9±21.4
Yok	33.2±5.7	28.0±7.0	33.6±5.5	26.9±7.6	23.4±5.8	145.2±26.6
İstatistiksel analiz	t= 0.459* p= 0.676	t= 0.396* p= 0.000	t= 1.034* p= 0.301	t= 1.891* p= 0.059	t= 1.345* p= 0.189	t= 1.880* p= 0.070
Doğduğu Bölge						
Karadeniz	33.5±4.9	24.4±5.6	33.5±4.7	25.9±5.6	22.6±4.0	139.9±19.0
Marmara	32.5±6.0	24.2±6.2	32.4±6.0	24.7±6.3	22.7±4.3	136.5±23.0
İç Anadolu	32.3±6.3	24.3±6.3	32.6±5.5	24.9±6.0	20.9±4.8	134.9±22.6
Akdeniz	32.8±5.0	22.5±6.6	31.8±5.6	22.9±6.0	20.7±5.0	130.7±23.2
Doğu Anadolu	33.0±5.5	22.9±6.6	31.5±6.0	22.7±6.7	21.9±5.3	131.9±24.2
Ege	33.1±6.0	23.8±6.1	32.7±5.1	26.6±6.0	22.3±4.2	138.5±20.8
Güneydoğu Anadolu	30.9±5.5	21.8±6.0	31.2±5.4	22.5±5.5	20.2±4.5	126.5±19.3
İstatistiksel analiz	F= 1.674** p= 0.124	F= 2.071* p= 0.054	F= 2.307** p= 0.032	F= 5.228** p= 0.000	F= 5.000** p= 0.000	F= 3.683** p= 0.001

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 11 devamı: Araştırma Grubunun TCRTÖ'nden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Eşitlikçi cinsiyet rolü	Kadın cinsiyet rolü	Evlilikte cinsiyet rolü	Geleneksel cinsiyet rolü	Erkek cinsiyet rolü	TCRTÖ toplam
Değişken	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$
En uzun yaşadığı yer						
İl	32.6±5.8	24.2±6.4	32.6±5.7	25.0±6.3	22.2±4.4	136.7±22.5
İlçe	32.9±5.6	23.8±5.9	32.8±5.1	25.0±5.8	21.9±4.5	136.5±21.0
Köy	32.8±5.2	23.0±5.6	31.8±5.4	23.2±5.9	21.3±4.8	132.1±21.4
İstatistiksel analiz	F= 0.226** p= 0.797	F= 1.467** p= 0.231	F= 1.293** p= 0.275	F= 3.678** p= 0.026	F= 1.557** p= 0.211	F= 1.748** p= 0.175
En son mezun olduğu okul						
Düz lise ve süper lise	32.3±6.1	24.2±6.1	31.4±5.9	24.8±6.1	21.7±4.7	135.3±22.9
Anadolu lisesi	33.5±4.9	24.8±6.1	33.3±4.9	26.0±6.0	22.7±4.3	140.4±20.4
Meslek lisesi	33.9±4.8	22.7±6.2	32.4±4.6	23.5±5.7	22.0±3.8	135.5±18.8
İmam hatip lisesi	32.1±3.7	21.3±4.4	33.5±2.6	22.7±4.8	22.3±3.5	131.9±12.6
İstatistiksel analiz	Z= 10.797*** p= 0.029	Z= 23.498*** p= 0.000	Z= 5.481*** p= 0.241	Z= 21.243*** p= 0.000	Z= 7.549*** p= 0.110	Z= 15.572*** p=0.004
Barınma						
Ev	32.5±6.0	23.9±6.2	32.5±5.7	24.6±6.1	22.0±4.6	135.4±22.7
Özel yurt	33.2±5.2	23.8±6.1	33.0±5.3	24.9±6.2	21.9±4.5	136.8±20.7
Devlet yurdu	32.9±5.4	24.1±6.0	32.6±5.0	25.2±5.9	22.0±4.2	136.8±21.2
İstatistiksel analiz	F= 1.250** p= 0.287	F= 0.061** p= 0.941	F= 0.570** p= 0.566	F= 0.661** p= 0.517	F= 0.015** p= 0.985	F= 0.372** p= 0.690
Finansal destek						
Burs alan	32.9±5.3	23.6±6.0	32.9±5.1	25.0±6.0	22.4±4.4	136.8±21.3
Aileden destek alan	32.8±6.3	24.6±6.4	32.6±5.9	25.3±6.2	22.0±4.4	137.3±23.0
Okul dışı çalışan	32.0±5.2	22.9±5.6	30.8±5.3	21.9±5.4	19.3±4.8	127.0±18.5
İstatistiksel analiz	F= 0.732** p= 0.481	F= 3.446** p= 0.032	F= 5.045** p= 0.007	F= 9.516** p= 0.000	F= 14.739** p= 0.000	F=7.144** p= 0.001

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 12’de araştırma grubunun TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları ile ailelerinin sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişki sunulmuştur. Aile tipine göre yapılan değerlendirmede, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark bulunmuş ($p<0.05$), geniş ailede yaşayanların daha düşük ortalamaya sahip olduğu, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir.

Annenin öğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), annesi okuryazar değil ve okuryazar olanların en düşük ortalama sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir. Babanın öğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede ise bütün alt boyutlarda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda, babası okuryazar değil ve okuryazar olan öğrencilerin en düşük puana sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir.

Annenin çalışma durumuna göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolü, eşitlikçi cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanırken ($p<0.05$), annesi çalışanların daha yüksek puana sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir. Babanın çalışma durumuna göre yapılan değerlendirmede ise, kadın cinsiyet rolünde anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), babası çalışmayanların daha yüksek puana sahip olduğu ve kadınların günlük yaşamdaki rol ve statülerine karşı daha eşitlikçi tutumu sergilediği belirlenmiştir.

Ailenin gelir durumuna göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanırken ($p<0.05$), ailesinin geliri olanların daha yüksek puana sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir. Ailenin gelir miktarı 2000 lira ve altı ve 2000 lira üzeri olanlar karşılaştırıldığında kadın cinsiyet rolünde anlamlı fark bulunur iken ($p<0.05$), ailesinin geliri 2000 lira

üzeri olanların daha yüksek puana sahip olduğu ve kadınların günlük yaşamdaki rol ve statülerine karşı daha eşitlikçi tutumu sergilediği belirlenmiştir (Tablo 12).

Tablo 12: Araştırma Grubunun TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Eşitlikçi cinsiyet rolü	Kadın cinsiyet rolü	Evlilikte cinsiyet rolü	Geleneksel cinsiyet rolü	Erkek cinsiyet rolü	TCRTÖ toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Aile Tipi						
Çekirdek	32.9±5.5	24.1±6.0	32.8±5.3	25.0±6.0	22.1±4.4	136.9±21.2
Geniş	31.8±7.2	22.3±6.3	31.4±6.7	23.1±6.2	20.3±5.1	129.0±24.8
Parçalanmış	34.4±3.1	27.6±6.1	33.1±4.8	28.0±4.9	24.3±4.3	147.4±18.4
İstatistiksel Analiz	Z= 1.435*** p= 0.488	Z= 11.920*** p= 0.003	Z= 2.819*** p= 0.244	Z= 11.019*** p= 0.004	Z= 14.778*** p= 0.001	Z=11.560*** p= 0.003
Ailenin Gelir Durumu						
Düzenli geliri var	32.7±5.7	24.1±6.0	32.7±5.4	25.0±5.9	22.1±4.4	136.9±21.5
Düzenli geliri yok	32.6±5.2	22.7±6.2	31.9±5.1	23.3±6.5	21.2±4.9	132.1±22.6
İstatistiksel Analiz	t= -0.178* p= 0.859	t= -2.076* p= 0.038	t= -1.628* p= 0.104	t= -3.192* p= 0.001	t= -2.012* p= 0.046	t= -2.364* p= 0.018
Ailenin Gelir Miktarı						
2000 ve altı	32.4±5.8	23.5±6.2	32.6±5.2	25.0±5.7	21.9±4.3	135.6±21.3
2000 üzeri	33.0±5.7	24.5±5.9	32.9±5.6	24.9±6.0	22.3±4.4	137.8±21.8
İstatistiksel Analiz	t= -1.366* p= 0.172	t= -2.135* p= 0.033	t= -0.607* p= 0.544	t= 0.079* p= 0.937	t= -1.107* p= 0.269	t= -1.329* p= 0.184
Annenin Öğrenim Durumu						
Okuryazar değil/okuryazar	32.2±4.4	22.6±6.1	31.5±4.1	22.7±5.5	20.7±4.5	129.7±18.4
İlkokul	32.4±6.0	23.5±5.9	32.4±5.6	24.4±6.0	21.8±4.5	134.5±21.6
Ortaokul	33.8±5.8	24.8±6.2	33.2±6.0	26.6±6.5	22.6±4.2	140.9±23.0
Lise	33.5±5.4	25.3±6.2	33.6±5.2	25.9±5.5	23.0±4.7	141.4±22.6
Üniversite	33.2±4.3	27.0±6.4	34.0±5.4	27.0±6.0	23.0±4.4	144.3±20.5
İstatistiksel Analiz	F= 2.129** p= 0.075	F= 6.665** p= 0.000	F= 2.994** p= 0.018	F= 8.398** p= 0.000	F= 4.999** p= 0.001	F= 7.388** p= 0.000

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 12 devamı: Araştırma Grubunun TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	TCRTÖ Toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Annenin Çalışma Durumu						
Çalışmıyor	32.5±5.7	23.5±6.1	32.4±5.4	24.6±6.0	21.8±4.4	135.1±21.8
Çalışıyor	34.0±4.8	26.0±5.8	33.5±5.3	25.7±6.0	22.2±4.6	141.6±21.0
İstatistiksel Analiz	t= 2.651* p= 0.008	t= 4.011* p= 0.000	t= 1.930* p= 0.054	t= 1.904* p= 0.057	t= 0.798* p= 0.425	t= 2.990* p= 0.003
Babanın Öğrenim Durumu						
Okuryazar değil/okuryazar	32.9±4.3	22.1±6.2	30.5±4.5	20.3±5.4	20.0±4.9	125.8±18.5
İlkokul	32.2±6.0	23.3±6.4	32.1±5.6	24.3±6.2	21.6±4.7	133.4±23.0
Lise	33.8±5.4	24.5±5.9	32.8±5.4	25.7±6.0	22.0±4.6	138.8±20.9
Ortaokul	32.2±6.3	23.6±6.3	32.6±5.7	24.4±5.9	22.2±4.2	134.9±22.9
Üniversite	32.9±4.7	25.6±5.1	34.2±4.6	26.4±5.6	23.0±4.1	142.1±17.7
İstatistiksel Analiz	F= 3.065** p= 0.016	F= 4.530** p= 0.001	F= 4.875** p= 0.001	F= 9.173** p= 0.000	F= 4.124** p= 0.003	F= 6.476** p= 0.000
Babanın Çalışma Durumu						
Çalışıyor	32.7±5.6	23.7±6.0	32.6±5.3	24.6±6.0	21.8±4.4	135.6±21.4
Çalışmıyor	32.7±5.9	24.7±6.4	32.5±5.8	25.2±6.3	22.3±4.6	137.6±23.3
İstatistiksel Analiz	t= 0.034* p= 0.973	t= -2.053* p= 0.040	t= 0.284* p= 0.777	t= -1.280* p= 0.201	t= -1.269* p= 0.205	t= -1.113* p= 0.266

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

4.3. Dini tutum ve toplumsal cinsiyet ilişkisi

Tablo 13’de araştırma grubunun dini tutum leğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete göre dağılımı sunulmuştur. Öğrencilerin dini tutum leği puan ortalamaları kadınlarda 27.3 ± 4 , erkeklerde 26.7 ± 4.7 olmak üzere tüm öğrenciler için 27.0 ± 4.5 ’dir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan olan 40, ve en düşük puan olan iki, göz önüne alındığında öğrencilerin puanının ortalama puan olan 19’dan yüksek olduğu grlmektedir. Duyuşsal boyut, davranışsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum leği toplam puanda kadınlara aldıkları ortalama puan erkeklere göre daha yüksektir (Tablo 13).

Tablo 13: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kadın (n= 323)	Erkek (n= 507)	Toplam (n=830)
Boyut	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$
Bilişsel boyut	2.3±1.1	2.7±1.8	2.5±1.6
Duyuşsal boyut	8.3±1.9	7.8±2.1	8.0±2.0
Davranışsal boyut	7.8±1.9	7.5±2.1	7.6±2.1
Tanrısal boyut	9.2±1.5	8.7±1.9	8.9±1.8
Toplam	27. ±4.3	26.7±4.7	27.0±4.5

Tablo 14’te araştırma grubunun dini tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının öğrenim gördüğü fakültelere göre dağılımı sunulmuştur. Fakülte puanları karşılaştırıldığında bilişsel boyutta Teknik Eğitim Fakültesi’nde, duyuşsal, davranışsal, tanrısal ve dini tutum ölçeği toplam puanda ise Fen Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin en yüksek puana sahip olduğu ve daha dindar olduğu belirlenmiştir (Tablo 14).

Tablo 14: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Öğrenim Gördüğü Fakülteleere Göre Dağılımı

	Bilişsel boyut	Duyuşsal boyut	Davranışsal boyut	Tanrısal boyut	Dini tutum ölçeği toplam
Fakülte	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Mühendislik Fakültesi	2.6±1.6	7.8±2.1	7.3±2.1	8.7±1.9	26.5±4.5
Edebiyat Fakültesi	2.3±1.3	8.4±1.7	7.8±1.9	9.2±1.5	27.8±3.9
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	2.4±1.4	8.1±2.2	7.9±2.2	9.0±2.0	27.4±4.6
Teknoloji Fakültesi	2.7±2.0	7.6±2.2	7.0±2.0	8.7±1.8	26.1±4.2
Sağlık Yüksekokulu	2.3±1.0	8.1±2.0	7.9±2.0	9.0±1.7	27.3±4.8
İşletme Fakültesi	2.8±1.9	7.8±2.6	7.6±2.7	8.5±2.5	26.6±6.3
İlahiyat Fakültesi	2.1±0.8	8.6±1.4	8.6±1.5	9.5±0.8	28.8±3.1
Fethi Toker Güzel Sanatlar Fakültesi	2.6±1.6	7.7±2.1	7.2±2.1	8.9±1.3	26.3±5.0
Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	2.5±1.9	8.1±1.7	7.8±1.8	9.1±1.1	27.5±4.7
Fen Fakültesi	2.7±2.3	9.1±0.9	9.2±1.0	9.7±0.8	30.6±3.7
Teknik Eğitim Fakültesi	3.0±2.0	7.7±2.5	8.0±2.3	8.5±2.3	27.2±6.2

Tablo 15’de araştırma grubunun dini tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişki sunulmuştur. Yaşa göre yapılan değerlendirmede bilişsel boyutta anlamlı fark saptanmış, 23 yaş ve üzeri öğrencilerin daha fazla puana sahip olduğu ve daha dindar olduğu belirlenmiştir ($t=1.988$, $p=0.047$).

Kadın ve erkeklerin dini tutum ölçeği puanları karşılaştırıldığında bütün alt boyutlarda anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Duyuşsal boyut, davranışsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda kadınların daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ve daha dindar olduğu belirlenmiştir.

Kardeş varlığına göre yapılan değerlendirmede duyuşsal boyutta, davranışsal boyutta ve dini tutum ölçeği toplamda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), kardeşi olan öğrencilerin, daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ve daha dindar olduğu belirlenmiştir.

Doğduğu bölgeye göre yapılan değerlendirmede duyuşsal boyutta anlamlı fark saptanmış ($F=2.231$, $p=0.038$), Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nde doğanların en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve daha dindar olduğu belirlenmiştir.

En uzun yaşadığı yere göre yapılan değerlendirmede duyuşsal boyut, davranışsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), en uzun köyde yaşamış olanların en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve daha dindar olduğu belirlenmiştir.

En son mezun olduğu okula göre yapılan değerlendirmede duyuşsal boyut, davranışsal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), anadolu lisesinden mezun olanların en düşük ortalamaya sahip olduğu ve en az dindar olduğu belirlenmiştir.

Barınma durumuna göre yapılan değerlendirmede bilişsel boyut, duyuşsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$),

Özel yurttta kalanların en düşük, devlet yurdunda kalanların en yüksek ortalamaya sahip olduğu bulunmuştur. Buna göre devlet yurdunda kalanların daha dindar olduğu belirlenmiştir.

Öğrencinin finansal desteğine göre yapılan değerlendirmede, bilişsel boyut ve tanrısal boyutta anlamlı fark gözlenmiş ($p<0.05$), bilişsel boyutta çalışanların, tanrısal boyutta aileden destek alanların daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 15: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Bilişsel boyut	Duyuşsal boyut	Davranışsal boyut	Tanrısal boyut	Dini Tutum Ölçeği Toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Yaş					
23 altı	2,4 ± 1,5	8,0 ± 2,0	7,6 ± 2,0	8,9 ± 1,7	26,9 ± 4,6
23 ve üzeri	2,7 ± 1,7	7,9 ± 1,9	7,5 ± 2,0	8,8 ± 1,8	27,0 ± 4,4
İstatistiksel analiz	t= -1.988* p=0.047	t= 0.331* p= 0.741	t= 0.524* p= 0.601	t= 0.238* p= 0.812	t= -0.240* p= 0.811
Cinsiyet					
Erkek	2.6±1.7	7.8±2.1	7.4±2.1	8.7±1.9	26.6±4.6
Kadın	2.2±1.1	8.2±1.9	7.8±1.9	9.1±1.5	27.5±4.3
İstatistiksel analiz	t= 4.074* p= 0.000	t= 3.052* p= 0.002	t= 2.377* p= 0.018	t= 3.883* p= 0.000	t= 2.607* p= 0.009
Kardeş					
Var	2.4±1.4	8.0±1.9	7.6±2.0	8.8±1.7	27.1±4.4
Yok	3.5±2.9	6.7±3.0	6.1±2.9	7.8±3.0	24.2±6.0
İstatistiksel analiz	t= 1.92* p= 0.064	t= -2.31* p= 0.028	t= -2.739* p= 0.010	t= -2.008* p= 0.054	t= -2.567 * p= 0.015
Doğduğu bölge					
Karadeniz	2.4±1.3	8.1±1.9	7.7±2.1	9.0±1.6	27.1±4.9
Marmara	2.6±1.8	8.2±2.0	7.7±2.0	8.8±1.9	27.3±4.3
İç Anadolu	2.7±1.9	7.6±2.1	7.3±2.2	8.7±1.9	26.4±4.5
Akdeniz	2.6±1.7	7.5±2.2	7.4±2.1	8.8±1.9	26.3±4.9
Doğu Anadolu	2.2±1.0	8.1±2.4	7.8±2.1	9.2±1.4	27.2±4.5
Ege	2.7±1.8	8.2±2.2	7.6±2.0	8.9±2.1	27.5±4.3
Güneydoğu Anadolu	2.2±0.6	8.4±1.6	7.9±1.3	9.4±1.0	27.9±3.2
İstatistiksel analiz	F= 1.736** p= 0.110	F= 2.231** p= 0.038	F= 0.877** p= 0.511	F= 1.266** p= 0.270	F= 1.268 ** p= 0.269

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 15 devamı: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Bilişsel boyut	Duyuşsal boyut	Davranışsal boyut	Tanrısal boyut	Dini tutum ölçeği toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
En uzun yaşadığı yer					
İl	2.6±1.8	7.8±2.3	7.4±2.2	8.7±2.0	26.5±4.9
İlçe	2.4±1.2	8.2±1.7	7.8±1.9	9.0±1.4	27.4±4.0
Köy	2.6±1.7	8.5±1.9	7.8±2.0	9.1±1.6	28.0±4.7
İstatistiksel analiz	F=2.363** p=0.095	F= 6.170** p= 0.002	F= 3.647** p= 0.026	F= 3.377** p= 0.035	F= 5.223** p= 0.006
En son mezun olduğu okul					
Düz lise	2.5±1.4	8.1±2.0	7.7±2.0	9.0±1.6	27.2±4.5
Anadolu lisesi	2.8±2.0	7.6±2.3	7.2±2.3	8.5±2.1	26.1±5.0
Meslek lisesi	2.3±1.3	8.3±1.8	7.9±1.9	9.1±1.5	27.6±4.1
Üniversite	2.7±2.0	8.6±7.7	7.9±1.9	9.0±1.8	28.2±4.1
İmam hatip lisesi	2.3±1.0	7.9±1.6	8.0±1.5	9.0±1.5	27.2±3.6
İstatistiksel analiz	Z= 7.523*** p= 0.111	Z= 11.222*** p= 0.024	Z= 11.658*** p= 0.020	Z= 6.838*** p= 0.145	Z= 11.857*** p= 0.018
Barınma					
Ev	2.6±1.6	8.0±2.0	7.5±2.1	8.8±1.8	26.9±4.4
Özel yurt	2.3±1.1	8.3±1.7	7.9±1.7	9.3±1.4	27.7±3.7
Devlet yurdu	2.8±2.0	7.6±2.4	7.4±2.3	8.6±2.2	26.4±5.6
İstatistiksel analiz	F= 4.189** p= 0.015	F= 6.121** p= 0.002	F= 2.709** p= 0.067	F= 7.678** p= 0.000	F= 4.802** p= 0.008
Finansal destek					
Burs alan	2.4±1.4	8.0±2.1	7.6±2.1	8.9±1.8	27.0±4.7
Aileden destek alan	2.5±1.4	8.1±1.9	7.6±2.0	9.0±1.6	27.2±4.2
Çalışan	3.4±2.6	7.7±2.5	7.2±2.4	8.2±2.5	26.5±5.1
İstatistiksel analiz	F= 12.224** p= 0.000	F= 0.950** p= 0.387	F= 1.236** p= 0.291	F= 6.325** p= 0.002	F= 0.643** p= 0.526

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 16’da araştırma grubunun dini tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile ailelerinin sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişki sunulmuştur. Aile tipine göre yapılan değerlendirmede bütün boyutlarda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Davranışsal, duyuşsal, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplamda en yüksek puana geniş ailede, bilişsel boyutta ise en yüksek puana parçalanmış ailede yaşayan öğrencilerin olduğu belirlenmiştir. Buna göre geniş ailede yaşayanların daha dindar olduğu, parçalanmış ailede yaşayanların, davranışlarının dini değerler tarafından daha fazla yönlendirildiği saptanmıştır.

Ailenin gelir durumuna göre yapılan değerlendirmede, bilişsel boyut ve dini tutum ölçeği toplamda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), ailesinin geliri olmayan öğrencilerin, daha yüksek puana sahip olduğu ve daha dindar olduğu belirlenmiştir.

Ailenin gelir miktarına göre yapılan değerlendirmede ise bilişsel boyut, duyuşsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Duyuşsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda en yüksek ortalamaya, bilişsel boyutta ise en düşük ortalamaya sahip olan, ailesinin geliri 2000 lira ve altında olan öğrencilerin daha dindar olduğu, davranışlarının dini değerler tarafından daha az yönlendirildiği belirlenmiştir.

Annenin öğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede bütün boyutlarda anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Duyuşsal boyut, davranışsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda en yüksek ortalamaya, bilişsel boyutta ise en düşük ortalamaya annesi ilkokul mezunu olanların sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin, davranışlarının dini değerler tarafından daha az yönlendirildiği ve daha dindar olduğu saptanmıştır. Babanın öğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede ise bütün boyutlarda anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Duyuşsal boyut, davranışsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda en yüksek ortalama sahip olan babası ilkokul mezunu olanların, bilişsel boyutta en düşük ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin, davranışlarının dini değerler tarafından daha az yönlendirildiği ve daha dindar olduğu saptanmıştır.

Annenin çalışma durumuna göre yapılan değerlendirmede bütün boyutlarda anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Duyuşsal boyut, davranışsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda en yüksek ortalama sahip olan annesi çalışmayanların, bilişsel boyutta en düşük ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre annesi çalışmayan öğrencilerin, davranışlarının dini değerler tarafından daha az yönlendirildiği ve daha dindar olduğu saptanmıştır. Babanın çalışma durumuna göre yapılan değerlendirmede ise bilişsel boyutta ve davranışsal boyutta anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), bilişsel boyutta babası çalışmayan öğrenciler daha yüksek puan alırken, davranışsal boyutta babası çalışanlar daha yüksek ortalamaya sahip olmuştur (Tablo 16). Buna göre babası çalışan öğrencilerin davranışları dini değerlerden etkilenmektedir.

Tablo 16: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Bilişsel boyut	Duyuşsal boyut	Davranışsal boyut	Tanrısal boyut	Dini tutum ölçeği toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Aile Tipi					
Çekirdek	2.5±1.5	8.0±2.0	7.6±2.0	8.9±1.7	27.0±4.5
Geniş	2.3±1.2	8.5±1.7	8.1±1.8	9.2±1.5	28.1±4.1
Parçalanmış	4.7±3.7	5.5±2.9	5.6±3.1	6.2±3.4	22.1±6.1
İstatistiksel analiz	Z= 11.570*** p= 0.003	Z= 22.165*** p= 0.002	Z= 12.626*** p= 0.002	Z= 17.550*** p= 0.000	Z= 18.256*** p= 0.000
Ailenin Gelir Durumu					
Düzenli geliri var	2.4±1.4	7.9±2.0	7.5±2.0	8.8±1.8	26.8±4.5
Düzenli geliri yok	2.8±1.9	8.1±2.0	7.8±2.0	9.0±1.6	27.9±4.5
İstatistiksel analiz	t= 2.222* p= 0.28	t= 0.917* p= 0.359	t= 1.615* p= 0.107	t= 1.1528* p= 0.128	t= 2.633* p= 0.009
Ailenin Gelir Miktarı					
2000 ve altı	2.3±1.3	8.2±1.8	7.6±1.9	9.0±1.5	27.2±4.0
2000 üzeri	2.6±1.8	7.6±2.1	7.3±2.1	8.6±2.0	26.3±4.7
İstatistiksel analiz	t= -2.282* p= 0.023	t= 3.371* p= 0.001	t= 1.957* p= 0.051	t= 2.644* p= 0.008	t= 2.725* p= 0.007
Annenin Öğrenim Durunu					
Okuryazar değil/okuryazar	2.6±1.6	8.3±1.7	7.8±1.8	9.0±1.6	27.7±4.0
İlkokul	2.4±1.2	8.4±1.8	7.9±1.9	9.1±1.6	27.7±4.3
Ortaokul	2.7±1.9	7.5±2.2	7.1±2.3	8.7±1.8	26.0±4.3
Lise	2.8±2.1	7.3±2.4	6.9±2.3	8.6±2.3	25.5±4.9
Üniversite	3.0±2.3	6.3±2.6	6.2±2.4	8.1±2.6	23.7±5.3
İstatistiksel analiz	F= 3.415** p= 0.009	F= 17.712** p= 0.000	F= 13.476** p= 0.000	F= 4.770** p= 0.001	F= 14.383** p= 0.000

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 16 devamı: Araştırma Grubunun Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Bilişsel boyut	Duyuşsal boyut	Davranışsal boyut	Tanrısal boyut	Dini tutum ölçeği toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Annenin Çalışma Durumu					
Çalışmıyor	2.4±1.4	8.1±1.9	7.7±1.9	9.0±1.5	27.2±4.2
Çalışıyor	2.9±2.0	7.2±2.4	6.8±2.5	8.1±2.5	25.2±5.8
İstatistiksel analiz	t= 2.400* p= 0.018	t= -3.546* p= 0.001	t= -3.370* p= 0.001	t= -3.341* p= 0.001	t= -3.600* p= 0.000
Babanın Öğrenim Durumu					
Okuryazar değil/okuryazar	3.0±2.2	8.2±2.1	7.9±2.4	8.7±2.3	27.8±5.4
İlkokul	2.3±1.0	8.4±1.8	8.0±1.9	9.1±1.5	27.9±4.4
Lise	2.7±1.9	7.9±2.0	7.4±1.9	8.7±2.0	26.7±4.1
Ortaokul	2.5±1.4	8.1±2.0	7.6±2.2	8.9±1.5	27.1±4.4
Üniversite	2.6±1.9	7.0±2.4	6.9±2.3	8.6±2.0	25.1±5.0
İstatistiksel analiz	F= 3.176** p= 0.013	F= 11.777** p= 0.000	F= 8.176** p= 0.000	F= 2.433** p= 0.046	F= 8.853** p= 0.000
Babanın Çalışma Durumu					
Çalışıyor	2.4±1.4	8.0±2.0	7.6±2.0	8.9±1.7	27.1±4.5
Çalışmıyor	2.8±1.9	7.7±2.1	7.2±2.2	8.8±1.8	26.9±4.4
İstatistiksel analiz	t= -2.260* p= 0.025	t= 1.614* p= 0.107	t= 2.29* p= 0.022	t= 0.750* p= 0.453	t= 1.205* p= 0.229

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 17’de araştırma grubunun TCRTÖ ve dini tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki ilişki sunulmuştur. TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu ile dini tutum ölçeğinin bilişsel boyutu arasında negatif yönde anlamlı güçlü ilişki ($r = -0.74$, $p = 0.033$) saptanmış olup, TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü puanı artması ile dini tutum ölçeğinin bilişsel boyut puanı azaldığı belirlenmiştir.

TCRTÖ kadın cinsiyet rolü alt boyutu ile dini tutum ölçeğinin tanrısal boyut ($r = 0.125$, $p = 0.000$) ve bilişsel boyutu ($r = 0.141$, $p = 0.000$) arasında pozitif yönde anlamlı zayıf ilişki bulunur iken duyuşsal boyut ($r = -0.281$, $p = 0.000$), davranışsal boyut ($r = -0.272$, $p = 0.000$) ve dini tutum ölçeği toplam puan ($r = -0.25$, $p = 0.000$) arasında negatif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. TCRTÖ kadın cinsiyet rolü puanı artar iken, dini tutum ölçeğinin bilişsel boyut ve tanrısal boyut puanı artmakta, duyuşsal boyut, davranışsal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanı azalmaktadır.

TCRTÖ geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ile dini tutum ölçeği duyuşsal boyut ($r = -0.164$, $p = 0.000$) ve davranışsal boyut ($r = 0.169$, $p = 0.000$) arasında negatif yönde anlamlı zayıf ilişki bulunmasına karşın diğer boyutlar ile anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). TCRTÖ geleneksel cinsiyet rolü puanı arttıkça, dini tutum ölçeğinin davranışsal ve duyuşsal boyut puanı da azalmaktadır.

TCRTÖ erkek cinsiyet rolü alt boyutu ile dini tutum ölçeğinin duyuşsal boyut ($r = -0.113$, $p = 0.001$), davranışsal boyut ($r = -0.071$, $p = 0.041$) ve toplam puan ($r = -0.084$, $p = 0.015$) arasında negatif yönde anlamlı zayıf ilişki bulunmuş olup, TCRTÖ erkek cinsiyet rolü puanı arttıkça dini tutum ölçeği davranışsal boyut, davranışsal boyut ve toplam puanı azaldığı belirlenmiştir (Tablo 17).

Tablo 17: Araştırma Grubunun TCRTÖ ve Dini Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Dini Tutum Alt Boyutları	TCRTÖ Alt Boyutları				
	Eşitlikçi cinsiyet rolü	Kadın cinsiyet rolü	Evlilikte cinsiyet rolü	Geleneksel cinsiyet rolü	Erkek cinsiyet rolü
Bilişsel boyut	r= -0.74* p= 0.033	r= 0.141* p= 0.000	r= -0.063* p= 0.069	r= 0.059* p=0.089	r= 0.012* p= 0.720
Duyuşsal boyut	r= -0.12* p= 0.733	r= -0.281* p= 0.000	r= -0.063* p= 0.072	r= -0.164* p= 0.000	r= -0.113* p= 0.001
Davranışsal boyut	r= 0.003* p= 0.941	r= -0.272* p= 0.000	r= -0.026* p= 0.463	r= -0.169* p= 0.000	r= -0.071* p= 0.041
Tanrısal boyut	r= 0.060* p= 0.086	r= 0.125* p= 0.000	r= -0.001* p= 0.981	r= -0.050* p= 0.149	r= -0.014* p= 0.691
Toplam	r= -0.007* p= 0.852	r= -0.251* p= 0.000	r= -0.062* p= 0.075	r= -0.150* p= 0.000	r= -0.084* p= 0.015

*Pearson Korelasyon

4.4.Toplumsal cinsiyet ve kültür arasındaki ilişki

Tablo 18’de araştırma grubunun kültür leğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete göre dağılımı sunulmuştur. Buna göre erkeklerin kültür leği puan ortalaması 141.5 ± 16.8 , kadınların puan ortalaması 142.8 ± 15.3 iken toplam puan 142.0 ± 16.3 ’dir (Tablo 18). Yatay toplumculuk ve yatay bireycilik boyutlarında daha yüksek puan alan kadınlar eşitliğe önem verirken, dikey toplumculuk ve dikey bireycilik boyutlarında yüksek puan alan erkekler hiyerarşiye önem vermektedir.

Tablo 18: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kadın (n= 323)	Erkek (n= 507)	Toplam (n= 830)
Boyut	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$
Yatay toplumculuk	40.5±5.8	39.1±6.3	39.6±6.2
Yatay bireycilik	39.6±6.1	38.6±6.8	39.0±6.5
Dikey bireycilik	27.7±6.2	28.8±6.3	28.4±6.2
Dikey toplumculuk	35.0±4.8	35.0±5.3	35.0±5.1
Toplam	142.8±15.3	141.5±16.8	142.0±16.3

Tablo 19’da araştırma grubunun kültür ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının öğrenim gördüğü fakültelere göre dağılımı sunulmuştur. Yatay toplumculuk ve kültür ölçeği toplam puanda en yüksek puan ortalamasına İşletme Fakültesi’nde (yatay toplumculuk= 42.3 ± 4.9 , kültür ölçeği toplam= 147.6 ± 18.1) öğrenim gören, yatay bireycilik ve dikey toplumculuk alt boyutunda Fen Fakültesi’nde (yatay bireycilik= 43.3 ± 4.8 , dikey toplumculuk= 35.8 ± 4.6) öğrenim gören, dikey bireycilik alt boyutunda ise Edebiyat Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre İşletme Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin çevre ile daha uyumlu ve daha fazla eşitliğe, Fen Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin bağımsızlık, özgünlük ve statü farklılıkları ile hiyerarşiye, Edebiyat Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin ise rekabet, kazanma arzusu ve statüye önem verdiği belirlenmiştir (Tablo 19).

Tablo 19: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Öğrenim Gördüğü Fakülteleere Göre Dağılımı

		Yatay toplumculuk	Yatay bireycilik	Dikey bireycilik	Dikey toplumculuk	Kültür ölçeği toplam
Fakülteler	n	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$
Mühendislik Fakültesi	333	39.1±5.9	38.4±6.5	28.9±6.0	35.0±5.1	141.4±16.6
Edebiyat Fakültesi	170	39.8±7.0	39.0±7.4	37.7±6.4	34.8±5.4	141.2±17.5
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	80	40.6±5.1	40.4±5.7	29.2±6.7	35.7±5.2	145.9±15.4
Teknoloji Fakültesi	72	39.3±5.9	38.6±5.9	28.4±5.2	35.0±4.3	141.0±14.6
Sağlık Yüksekokulu	52	39.3±6.6	39.7±5.9	27.2±6.6	34.5±4.6	140.7±14.6
İşletme Fakültesi	37	42.3±4.9	40.2±7.5	30.1±6.2	35.0±6.6	147.6±18.1
İlahiyat Fakültesi	27	42.1±3.7	39.6±5.1	23.6±6.1	35.7±2.9	141.0±9.8
Fethi Toker Güzel Sanatlar Fakültesi	20	39.0±6.1	38.1±6.2	27.2±5.8	34.8±4.8	138.9±15.4
Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	17	38.2±10.0	37.0±6.8	30.3±6.6	34.4±4.7	139.9±17.7
Fen Fakültesi	12	38.8±5.9	43.3±4.8	29.4±7.2	35.8±4.6	147.3±12.8
Teknik Eğitim Fakültesi	10	40.3±6.6	39.7±5.8	28.3±6.3	32.5±6.3	140.8±18.1

Tablo 20’de araştırma grubunun kültür ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişki sunulmuştur. Kardeş varlığı ve yaşa göre yapılan değerlendirmede gruplar arası anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede yatay toplumculuk ($t= 3.36$, $p= 0.001$), yatay bireycilik ($t= 1.996$, $p= 0.046$) ve dikey bireycilik ($t= -2.493$, $p= 0.013$) alt boyutlarında anlamlı fark saptanmış, yatay bireycilik ve yatay toplumculuk boyutlarında kadınların, dikey bireycilik boyutunda erkeklerin daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre kadınların eşitliğe, erkeklerin hiyerarşiye daha fazla önem gösterdiği bulunmuştur.

En uzun yaşadığı yere göre yapılan değerlendirmede yatay toplumculuk ($F= 7.933$, $p= 0.000$) boyutunda anlamlı fark saptanmış, en düşük ortalamaya il merkezinde (38.8 ± 6.8), en yüksek ortalamaya ilçe merkezinde yaşayanların (40.5 ± 5.3) sahip olduğu, ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin çevre grupları ile uyum ve eşitliğe önem gösterdiği belirlenmiştir.

Öğrencinin en son mezun olduğu okula göre yapılan değerlendirmede, yatay toplumculuk ($Z= 15.455$, $p= 0.004$), dikey bireycilik ($Z= 12.096$, $p= 0.017$) ve kültür ölçeği toplam puanda ($Z= 16.049$, $p= 0.003$) anlamlı fark bulunmuştur. Meslek lisesi mezunlarının en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve çevre gruplarıyla uyum, eşitlik, rekabet, kazanma arzusu ve statüye daha fazla önem gösterdiği belirlenmiştir.

Öğrencinin finansal desteğine göre yapılan değerlendirmede yatay bireycilik ($F= 3.089$, $p= 0.046$) ve dikey bireycilik ($F= 7.931$, $p= 0.000$) alt boyutlarında anlamlı fark saptanır iken ($p<0.05$), finansal desteği burs olan öğrenciler için bağımsızlık, özgünlük, statü farkı, rekabet ve kazanma arzusu gibi değerlerin önemli olmadığı belirlenmiştir (Tablo 20).

Tablo 20: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Yatay toplumculuk	Yatay bireycilik	Dikey bireycilik	Dikey toplumculuk	Kültür ölçeği toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Yaş					
23 altı	39.8±6.0	39.1±6.3	28.4±6.2	35.1±5.0	142.6±15.7
23 ve üzeri	39.0±6.5	38.6±6.9	28.2±6.2	34.6±5.1	140.6±17.2
İstatistiksel analiz	t= 1.730* p= 0.84	t= 1.019* p= 0.309	t= 0.495* p= 0.621	t= 1.138* p= 0.255	t= 1.636* p= 0.102
Cinsiyet					
Erkek	39.0±6.3	38.6±6.7	28.8±6.2	34.9±5.2	141.4±16.8
Kadın	40.5±5.8	39.5±6.1	27.7±6.1	34.9±4.8	142.7±15.2
İstatistiksel analiz	t= 3.367* p= 0.001	t= 1.996* p= 0.046	t= -2.493* p= 0.013	t= 0.038* p= 0.970	t= 1.131* p= 0.258
Kardeş					
Var	39.6 ± 6.1	38.9 ± 6.4	28.4 ± 6.2	34.9 ± 5.0	141.9 ± 15.9
Yok	39.0 ± 8.2	39.1 ± 8.8	28.5 ± 6.6	37.2 ± 6.3	143.9 ± 23.1
İstatistiksel analiz	t= -0.434* p= 0.667	t= 0.063* p= 0.950	t= 0.114* p= 0.909	t= 2.009* p= 0.054	t= 0.454* p= 0.653
Doğduğu bölge					
Karadeniz	39.5 ± 5.9	38.5 ± 7.2	27.8 ± 6.2	34.7 ± 5.4	140.5 ± 17.4
Marmara	39.8 ± 6.6	39.6 ± 5.7	28.3 ± 6.1	35.2 ± 4.9	142.8 ± 14.9
İç Anadolu	39.2 ± 5.6	38.5 ± 7.2	28.8 ± 6.7	34.4 ± 4.8	141.0 ± 16.9
Akdeniz	39.3 ± 5.9	39.5 ± 5.7	29.3 ± 5.6	35.4 ± 4.5	143.4 ± 14.5
Doğu Anadolu	41.0 ± 8.2	40.1 ± 6.5	28.2 ± 5.1	34.8 ± 4.7	144.1 ± 16.7
Ege Bölgesi	41.0 ± 5.4	38.9 ± 6.2	28.7 ± 7.3	36.1 ± 6.1	144.7 ± 16.1
Güneydoğu Anadolu	38.6 ± 5.8	38.4 ± 5.7	29.5 ± 6.0	35.7 ± 4.9	142.1 ± 16.0
İstatistiksel analiz	F= 1.122** p= 0.348	F= 1.021** p= 0.410	F= 0.900** p= 0.494	F= 1.040** p= 0.398	F= 0.986** p= 0.433

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 20 devamı: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Yatay toplumculuk	Yatay bireycilik	Dikey bireycilik	Dikey toplumculuk	Kültür ölçeği toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
En uzun yaşadığı yer					
İl	38.8±6.8	38.9±6.7	28.3±6.3	34.9±4.9	140.8±17.0
İlçe	40.5±5.3	39.0±6.2	28.6±6.1	35.0±5.1	143.2±15.2
Köy	40.4±5.7	39.3±6.8	28.3±6.6	35.3±5.8	143.2±16.5
İstatistiksel analiz	F= 7.933** p= 0.000	F= 0.125** p= 0.883	F= 0.248** p= 0.780	F= 0.297** p= 0.743	F= 2.162** p= 0.116
En son mezun olduğu okul					
Düz lise	39.4±6.4	39.2±6.7	28.7±6.2	34.9±5.3	142.2±16.7
Anadolu lisesi	39.6±5.9	38.5±6.2	28.0±6.4	34.9±4.9	140.9±16.1
Meslek lisesi	41.7±5.2	40.0±6.0	29.2±6.0	36.2±4.5	147.0±13.9
Üniversite	37.2±7.9	37.2±6.4	27.7±6.0	33.5±5.2	135.6±17.6
İmam hatip lisesi	40.1±4.3	38.0±7.0	24.6±6.7	35.4±3.4	138.1±11.3
İstatistiksel analiz	Z= 15.455*** p= 0.004	Z= 6.874*** p= 0.143	Z= 12.096*** p= 0.017	Z= 6.418*** p= 0.170	Z= 16.049*** p= 0.003
Barınma					
Ev	39.5 ± 6.5	38.8 ± 6.3	28.4 ± 6.6	34.9 ± 5.1	141.7 ± 16.1
Özel yurt	39.9 ± 5.4	39.7 ± 6.0	28.4 ± 6.2	35.6 ± 4.5	143.6 ± 15.6
Devlet yurdu	39.5 ± 6.5	38.5 ± 7.6	28.4 ± 5.5	34.4 ± 5.6	140.7 ± 17.4
İstatistiksel analiz	F= 0.271** p= 0.763	F= 1.923** p= 0.147	F= 0.001** p= 0.999	F= 3.338** p= 0.036	F= 1.756** p= 0.173
Finansal destek					
Burs alan	40.0 ± 6.2	38.5 ± 6.2	27.6 ± 6.2	35.1 ± 4.9	141.2 ± 16.1
Aileden destek alan	39.1 ± 6.3	39.5 ± 7.0	29.4 ± 6.2	34.8 ± 5.3	142.8 ± 16.5
Çalışan	39.7 ± 5.3	39.9 ± 6.4	28.9 ± 5.9	35.0 ± 5.4	143.5 ± 16.6
İstatistiksel analiz	F= 1.851** p= 0.158	F= 3.089** p= 0.046	F= 7.931** p= 0.000	F= 0.362** p= 0.696	F= 1.238** p= 0.290

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 21’de araştırma grubunun kültür ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile ailelerinin sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişki sunulmuştur. Aile tipine göre yapılan değerlendirmede dikey bireycilik ($Z= 6.249$, $p= 0.044$) alt boyutunda anlamlı fark bulunur iken, geniş ailede yaşayan öğrenciler için rekabet, kazanma arzusu ve statünün önemli olduğu belirlenmiştir.

Annenin öğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede yatay toplumculuk ($F= 3.514$, $p= 0.007$), dikey toplumculuk ($F= 3.459$, $p= 0.008$), dikey bireycilik ($F= 2.497$, $p= 0.041$) ve kültür ölçeği toplam puanda ($F= 5.064$, $p= 0.000$) anlamlı fark saptanır iken, en düşük puan ortalamasına annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin sahip olduğu ve bu bireylerde çevre grupları ile uyum, eşitlik ve hiyerarşi önemli olmadığı belirlenmiştir. Babanın öğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede ise yatay toplumculuk ($F= 3.063$, $p= 0.016$), yatay bireycilik ($F= 2.670$, $p= 0.031$), dikey bireycilik ($F= 4.628$, $p= 0.001$) ve kültür ölçeği toplam puanda ($F= 5.352$, $p= 0.000$) anlamlı fark saptanır iken, en düşük puan ortalamasına babası üniversite mezunu olan öğrencilerin sahip olduğu, bu bireylerde bağımsızlık, özgünlük, statü farklılıkları, çevre grupları ile uyum, eşitlik, rekabet ve kazanma arzusunun önemli olmadığı belirlenmiştir.

Annenin çalışma durumuna göre yapılan değerlendirmede dikey toplumculuk alt boyutunda anlamlı fark saptanır iken ($t= 2.707$, $p= 0.007$), en yüksek puan ortalamasına annesi çalışmayan öğrencilerin (35.1 ± 5.0) sahip olduğu ve bu bireylerde grup amaçları ve hiyerarşinin daha önemli olduğu belirlenmiştir (Tablo 21).

Tablo 21: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Yatay toplumculuk	Yatay bireycilik	Dikey bireycilik	Dikey toplumculuk	Kültür ölçeği toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Aile tipi					
Çekirdek	39.5±6.1	38.8±6.6	28.3±6.2	35.0±4.9	141.6±16.5
Geniş	40.5±6.6	40.0±6.0	29.7±6.6	35.4±5.6	145.6±14.7
Parçalanmış	39.2±5.7	40.5±5.5	26.8±5.2	33.4±7.7	139.8±13.5
İstatistiksel analiz	Z= 4.761*** p= 0.092	Z= 4.005*** p= 0.135	Z= 6.249*** p= 0.044	Z= 1.624*** p= 0.444	Z= 4.731*** p= 0.094
Ailenin gelir durumu					
Düzenli geliri var	39.5±6.2	38.8±6.7	28.2±6.3	34.9±5.0	141.6±16.4
Düzenli geliri yok	39.9±5.8	39.6±5.6	29.0±5.8	35.1±5.2	143.7±15.5
İstatistiksel analiz	t= 0.686* p= 0.493	t= 1.280* p= 0.201	t= 1.293* p= 0.196	t= 0.345* p= 0.730	t= 1.381* p= 0.168
Ailenin gelir miktarı					
2000 ve altı	39.9±5.9	38.8±6.2	28.2±6.3	35.0±5.0	142.0±15.8
2000 üzeri	39.1±6.5	38.7±7.2	28.3±6.3	34.8±4.8	140.9±16.9
İstatistiksel analiz	t= 1.632* p= 0.103	t= 0.204* p= 0.838	t= -0.082* p= 0.935	t= 0.486* p= 0.627	t= 0.826* p= 0.409
Annenin öğrenim durumu					
Okuryazar değil/okuryazar	39.2±5.2	39.8±6.0	29.2±5.7	28.4±6.3	143.6±15.8
İlkokul	40.0±6.3	39.3±6.4	28.7±6.5	35.4±4.8	143.3±16.4
Ortaokul	40.4±5.8	38.5±6.8	28.2±6.3	34.3±5.8	141.3±15.9
Lise	38.8±6.6	38.0±7.3	27.6±6.0	34.0±5.2	138.4±15.2
Üniversite	36.9±6.6	37.4±6.1	26.1± 4.9	33.4±6.0	133.8±16.5
İstatistiksel analiz	F= 3.514** p= 0.007	F= 1.967** p= 0.098	F= 2.497** p= 0.041	F= 3.459** p= 0.008	F= 5.064** p= 0.000

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 21 devamı: Araştırma Grubunun Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları ile Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri Arasındaki İlişki

	Yatay toplumculuk	Yatay bireycilik	Dikey bireycilik	Dikey toplumculuk	Kültür ölçeği toplam
Değişken	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Annenin çalışma durumu					
Çalışmıyor	39.6±6.1	39.0±6.5	28.2±6.3	35.1±5.0	142.1±16.4
Çalışıyor	39.4±6.4	38.3±6.6	29.3±5.4	33.7±5.0	140.9±14.9
İstatistiksel analiz	t= 2.252* p= 0.801	t= 1.101* p= 0.271	t= 1.651* p= 0.099	t= 2.707* p= 0.007	t= 0.753* p= 0.451
Babanın öğrenim durumu					
Okuryazar değil/okuryazar	39.5±5.9	39.7±5.0	31.8±5.5	36.0±5.9	147.0±16.1
İlkokul	39.8±6.3	39.7±6.5	28.6±6.4	35.4±4.9	143.6±15.4
Lise	40.1±5.8	39.1±7.0	28.5±5.9	35.1±5.0	142.9±16.2
Ortaokul	40.0±6.4	38.3±6.3	28.4±6.4	34.6±5.0	141.3±17.0
Üniversite	37.9±6.1	37.7±6.5	26.9±5.9	34.0±5.2	136.6±16.4
İstatistiksel analiz	F= 3.063** p= 0.016	F= 2.670** p= 0.031	F= 4.628** p= 0.001	F= 2.245** p= 0.063	F= 5.352** p= 0.000
Babanın çalışma durumu					
Çalışıyor	39.5±6.3	38.8±6.7	28.5±6.3	35.0±4.8	141.9±16.4
Çalışmıyor	39.9±5.7	39.5±5.7	28.3±5.8	34.7±5.5	141.9±16.4
İstatistiksel analiz	t= -0.939* p= 0.348	t= -1.362* p= 0.174	t= 0.375* p= 0.708	t= 0.754* p= 0.451	t= 0.486* p= 0.627

*Bağımsız İki Grup Ortalaması t Testi, ** ANOVA, ***Kruskal Wallis Test

Tablo 22’de araştırma grubunun TCRTÖ ve kültür ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki ilişki sunulmuştur. Kültür ölçeğinin yatay toplumculuk puanı ile TCRTÖ’nin eşitlikçi cinsiyet rolü ($r= 0.265, p= 0.000$) ve evlilikte cinsiyet rolü arasında ($r= 0.142, p= 0.000$) pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. Kültür ölçeğinin yatay toplumculuk puanı arttıkça TCRTÖ’nin eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü puanı artmaktadır. Uyum ve eşitliğe önem gösteren bireyler toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsemektedir.

Kültür ölçeğinin yatay bireycilik puanı ile TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü ($r= 0.169, p= 0.000$), kadın cinsiyet rolü ($r= 0.152, p= 0.000$) ve erkek cinsiyet rolü ($r= 0.079, p= 0.022$) arasında pozitif yönde zayıf ilişki belirlenmiştir. Kültür ölçeğinin yatay bireycilik puanı arttıkça TCRTÖ’nin eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü puanı artmaktadır. Bağımsızlık, özgünlük ve statü farklılıklarına önem gösteren bireyler toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsemektedir.

Kültür ölçeğinin dikey bireycilik puanı ile TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü ($r= -0.084, p= 0.016$), evlilikte cinsiyet rolü ($r=-0.183, p=0.000$), geleneksel cinsiyet rolü ($r= -0.188, p= 0.000$) ve erkek cinsiyet rolü ($r= -0.215, p= 0.000$) arasında negatif yönde zayıf ilişki belirlenmiştir. Kültür ölçeğinin dikey bireycilik puanı arttıkça TCRTÖ’nin eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü puanı azalmaktadır. Rekabet, kazanma arzusu ve statüye önem gösteren bireyler toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsemektedir.

Kültür ölçeğinin dikey toplumculuk puanı ile TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü ($r= 0.143, p= 0.000$) arasında pozitif zayıf ilişki, kadın cinsiyet rolü ($r= -0.078, p= 0.024$) ve geleneksel cinsiyet rolü ($r= -0.123, p= 0.000$) arasında negatif zayıf ilişki saptanmıştır. Kültür ölçeğinin dikey toplumculuk puanı arttıkça TCRTÖ’nin eşitlikçi cinsiyet rolü puanı artmakta iken geleneksel cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü puanı azalmaktadır (Tablo 22).

Tablo 22: Araştırma Grubunun TCRTÖ ve Kültür Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Kültür ölçeği alt boyutları	TCRTÖ alt boyutları				
	Eşitlikçi cinsiyet rolü	Kadın cinsiyet rolü	Evlilikte cinsiyet rolü	Geleneksel cinsiyet rolü	Erkek cinsiyet rolü
Yatay toplumculuk	r= 0.265* p= 0.000	r= 0.030* p= 0.386	r= 0.142 * p= 0.000	r=- 0.024* p= 0.492	r= 0.041* p= 0.243
Yatay bireycilik	r= 0.169* p= 0.000	r= 0.152* p= 0.000	r=0.064* p=0.067	r= 0.001* p= 0.973	r= 0.079* p= 0.022
Dikey bireycilik	r= -0.084* p= 0.016	r= -0.019* p= 0.586	r=-0.183* p=0.000	r= -0.188* p= 0.000	r= -0.215* p= 0.000
Dikey toplumculuk	r= 0.143* p= 0.000	r= -0.078* p= 0.024	r=-0.002* p=0.954	r= -0.123* p= 0.000	r= -0.024* p= 0.482

*Pearson Korelasyon

5. TARTIŞMA

Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinin toplumsal cinsiyet ile ilgili tutumlarını ve bu tutumları biçimlendiren faktörleri değerlendirme amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, öğrencilerin sosyodemografik ve ekonomik özelliklerinin, dini tutumlarının ve kültürel alt yapılarının toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumlarını etkilediğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamaları kadınlarda 146.0 ± 18.0 , erkeklerde 129.8 ± 21.7 olmak üzere tüm öğrenciler için 136.1 ± 21.8 'dir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan olan 190 ve en düşük puan olan 38 göz önüne alındığında öğrencilerin puanının ortalama puan olan 114'ten yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 9). Buna göre, Karabük Üniversitesi lisans düzeyinde eğitim gören öğrenciler, toplumsal cinsiyet rollerine karşı eşitlikçi tutumu benimsemektedir. Bu sonuç H1 hipotezini desteklemektedir.

Yaş, toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu etkileyen bir unsurdur. Bu araştırmada, yaşın azalmasıyla beraber, TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanı artmaktadır (Tablo 11). Buna göre yaş azaldıkça, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı eşitlikçi tutumu artmaktadır (Tablo 11). Çalışmalarda yaş ile toplumsal cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Kağıtçıbaşı 1972, Günindi Ersöz 1997, Bridges et al., Çıtak 2008, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 21.12.2017, Özmete ve Zubaroğlu Yanardağ 2016). Yaşın artmasıyla birlikte bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı geleneksel tutumu benimsemesi, yıllar geçtikçe bireyin fiziksel ve ruhsal yönden değişime uğraması ile açıklanabilir. Bu değişim sadece bireysel olmamakla birlikte aynı zamanda toplumsal olarak da meydana gelmektedir.

Ölçekten alınan toplam puan ve alt boyutlarının tümünde kız öğrencilerin aldıkları puan ortalaması erkek öğrencilerin puan ortalamasına göre daha yüksektir

(Tablo 11). Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumunun belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir. (Baykal 1991, Güvenç 1996, Aşılı 2001, Ataklı vd. 2004, Demirel vd. 2005, Vefikuluçay vd. 2007, Pınar vd. 2008, Zeyneloğlu 2008, Vefikuluçay Yılmaz vd. 2009, Atış 2010, Kabasakal ve Girli 2012, Kodan Çetinkaya 2013, Sis Çelik vd. 2013, Öngen ve Aytaç 2013, Aylaz vd. 2014). Araştırma, diğer çalışma sonuçları ile benzer bulgular içermektedir. Bu sonucun, erkeklerin çocukluk döneminden itibaren kadınları, ev işi, yemek, temizlik ve çocuk bakımı gibi rollerde gözlemlemesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Kardeş varlığı, toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu etkileyen diğer bir unsurdur. Kardeşleri büyüdüklerinde küçük kardeşine rol model olmaktadır (Güzel Orunk 2007, Özcan 2012). Bu çalışmada, kardeş varlığına göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı fark ($p < 0.05$) bulunur iken, kardeşi olmayanların, kadın cinsiyet rolü puanının daha yüksek olduğu ve kadına yüklenen roller ve sorumluluklara karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir (Tablo 11). Zeyneloğlu'nun yapmış olduğu çalışmada kardeş sayısı toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu değiştirmekte ve kardeş sayısının artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet rollerine karşı eşitlikçi tutum da artmaktadır (Zeyneloğlu 2008). Atış'ın 2010'da yapmış olduğu çalışmada ise kardeşi olmama durumu toplumsal cinsiyet rolleri puanını yükseltmektedir (Atış 2010). Rust ve arkadaşlarının yaptıkları başka bir çalışmada, kardeşi olmayanların, aynı cinsiyetten kardeşi olanlara göre daha eşitlikçi tutumu, farklı cinsiyetten kardeşi olanlara göre ise daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir. Yağan Güder 2014'te yaptığı çalışmasında, karşı cinsten kardeşi olan çocukların oyun ve oyuncak tercihlerinde hiç kardeşi olmayan ya da karşı cinsten kardeşi olmayanlara göre daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlemiştir. Bu sonuç, büyük kardeşlerin, küçük kardeşleri için model olduklarını, kardeşlerin cinsiyeti aynı ise küçük kardeşin büyük kardeşten etkilenecek daha geleneksel tutumu, farklı ise eşitlikçi tutumu benimseyebileceği düşüncesini akla getirmektedir.

Bireyin doğduğu bölge, yaşadığı kültür toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu değiştirmektedir. Bu araştırmada öğrencilerin doğduğu bölgeye göre yapılan değerlendirmede geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarında anlamlı fark saptanırken ($p<0.05$), en düşük puanı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde doğan öğrencilerin aldığı ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir (Tablo 11). Literatürde öğrencilerin doğduğu bölge ile toplumsal cinsiyet rollerine tutumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda, öğrencilerin doğdukları il, çok gelişmiş ise eşitlikçi, az gelişmiş ise geleneksel tutumu benimsediği belirtilmiştir (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010). Araştırma bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuç kültürün toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen en önemli belirleyicilerin başında geldiğini göstermektedir.

Öğrencinin finansal desteğine göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarında anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), çalışan öğrencilerin en az puana sahip olduğu, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir (Tablo 11). Literatürde, öğrencin finansal desteği ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı fark bulunan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu sonucun, çalışan öğrencilerin düşük ekonomik seviyede bir aileye sahip olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyeceği düşünülen faktörlerden bir diğeri öğrencilerin en son mezun olduğu okuldur. Bu araştırmada en son mezun olunan okula göre yapılan değerlendirmede, eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), imam hatip lisesi mezunu öğrencilerin bu boyutlarda daha düşük puana sahip olduğu, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir (Tablo 11). Zeyneloğlu'nun yapmış olduğu çalışmada, süper lise, anadolu ve fen lisesinden mezun olan öğrencilerin, düz liseden mezun olanlara göre, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirtilmiştir (Zeyneloğlu 2008). Başka bir araştırmada süper lise ve anadolu liselerinden mezun olanların diğer lise türlerinden mezun olanlara göre daha

toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirtilmiştir (Sis Çelik vd. 2013). Bu sonuca göre, öğretmenler, ders kitapları, müfredat toplumsal cinsiyet rollerinin pekişmesinde önemli bir belirleyicidir.

Öğrencilerin aldıkları dersler, müfredat ve öğretmenleri toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu biçimlendirmektedir. Bu araştırmada öğrencilerin fakülte puanları karşılaştırıldığında erkek cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve toplam puanda en düşük puanı Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler, geleneksel cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü alt boyutlarında en düşük puanı İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda ise en düşük puanı Fethi Toker Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler alırken, en yüksek puanı bütün alt boyutlarda Sağlık Yüksekokulu öğrencileri almıştır (Tablo 10). Öğrenim gördüğü fakülte ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumun karşılaştırıldığı diğer araştırmalarda, sağlık yüksek okulu öğrencilerini temsil eden hemşirelik öğrencilerinin diğer fakültelere göre en yüksek puana sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirtilmiştir (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Kavuran 2011, Sis Çelik vd. 2013). Çalışmalar, araştırma bulgumuzu destekler niteliktedir. Bu sonucun, sağlık fakültesinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği adı altında dersi olmasa bile, ders içeriklerinin toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde şekillenmesinden kaynaklı olduğu savunulabilir. Ayrıca kadının cinsiyeti nedeniyle yaşamış olduğu ayrımcılığın azaltılmasında ve önlenmesinde, sağlık çalışanlarının önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle ebe ve hemşirelerin kadınların sağlığını korumak, yükseltmek ve hastalıkları önlemek için kadının yaşam dönemleri boyunca kapsamlı sağlık hizmeti sunmaları gerekmektedir. Bu bakımdan yapılan araştırma sonuçları toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi adına önemli bir bulgudur. Çalışma hayatına katılan bu sağlık yüksekokulu öğrencileri, bireylere eşitlikçi bakış açısı ile hizmet verecek ve onlarında eşit bakış açısı kazanmasında önemli rol oynayacaktır. Ayrıca bu kişiler kadına karşı pozitif ayrımcılık yaparak birçok sağlık sorununu önemli ölçüde azaltacaktır.

Bireyin parçalanmış, geniş ya da çekirdek ailenin üyesi olması, toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin bakış açısını da biçimlendirmektedir (Bray 1992, Arku 2007,

Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Eşsizoğlu 2012). Aile tipine göre yapılan değerlendirmede, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark bulunmuş ($p<0.05$), geniş ailede yaşayanların daha düşük ortalamaya sahip olduğu, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir (Tablo 12). Aile tipi ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin karşılaştırıldığı diğer araştırmalarda, geniş aileye yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirtilmiştir (Bray 1992, Arku 2007, Eşsizoğlu 2012, Kul 2016). Araştırma bulgularımız literatür ile benzerlik göstermektedir. Geniş ailede yaşayan bireylerin, büyükanne ve büyükbabanın varlığından etkilenerak geleneksel tutuma sahip olduğu söylenebilir. Bazı araştırma bulguları da geniş ailede yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediğini belirtmektedir (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Erzeybek 2015).

Bu araştırmada ebeveyn öğrenim durumu toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu etkilemektedir. Anne ğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), annesi okuryazar değil ve okuryazar olanların en düşük ortalama sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir. Baba ğrenim durumuna göre yapılan değerlendirmede ise bütün alt boyutlarda anlamlı fark saptanmış ($p<0.05$), geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda, babası okuryazar değil ve okuryazar olan öğrencilerin en düşük puana sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha geleneksel tutumu benimsediği belirlenmiştir (Tablo 12). Ebeveyn eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin sorgulandığı diğer çalışmalarda, ebeveyn eğitim düzeyi yükseldikçe toplumsal cinsiyet rollerine eşitlikçi tutumunda arttığı belirtilmiştir (Yavuzer 2001, zcan 2012, Aydın vd 2016). Araştırma bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir. Ebeveyn eğitim düzeyinin yüksek olması, çocuğun daha açık fikirli olmasına, yaşadığı toplumun kültüründen daha az etkilenmesine neden olduğundan, özellikle de niversite mezunu ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlik

tutumu benimsemesi ve bunu aile bireyelerine yansıtmasında etkisi olduğu söylenebilir.

Anne çalışma durumuna göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolü, eşitlikçi cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanırken ($p<0.05$), annesi çalışanların daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir. Baba çalışma durumuna göre yapılan değerlendirmede ise, kadın cinsiyet rolünde anlamlı fark saptanır iken ($p<0.05$), babası çalışmayanların daha yüksek puan aldığı ve kadınların günlük yaşamdaki rol ve statülerine karşı daha eşitlikçi tutumu sergilediği belirlenmiştir (Tablo 12). Literatürde anne çalışma durumu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumun değerlendirildiği çalışmalarda, annesi çalışan öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirtilmektedir (Baykal 1988, Temel 1991, Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Varol vd 2016). Bu durum, kadının çalışma yaşamına girmesinin, toplumsal statüsünü yükseltmesi ve ekonomik özgürlüğünü kazanması ve dolayısıyla birçok hakkını kullanması ile açıklanabilir.

Ailenin sosyoekonomik durumu da toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden alınan puanları etkilemektedir. Ailenin gelir durumuna göre yapılan değerlendirmede kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve TCRTÖ toplam puanda anlamlı fark saptanırken ($p<0.05$), ailesinin geliri olanların daha yüksek puana sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu benimsediği belirlenmiştir. Ailesinin gelir miktarı 2000 lira ve altı ve 2000 lira üzeri olanlar karşılaştırıldığında kadın cinsiyet rolünde anlamlı fark bulunur iken ($p<0.05$), ailesinin geliri 2000 lira üzeri olanların daha yüksek puana sahip olduğu ve kadınların günlük yaşamdaki rol ve statülerine karşı daha eşitlikçi tutumu sergilediği belirlenmiştir (Tablo 12). Araştırmalar, ailenin gelir durumu orta ve üzerinde olan bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine daha eşitlikçi tutumu sergilediğini belirtmektedir (Güler 1996, Çıtak 2008, Kaya ve Uysal 2015). Kazgan'ın 1979'da yaptığı çalışmaya göre, kadınların meslek sahibi olmaları sosyoekonomik düzeyleri ile ilişkilidir. Başka bir araştırmada hukuk, tıp gibi statüsü yüksek mesleklerde uzmanlaşan kadınların ailelerin yüksek eğitimli ve varlıklı olduğu belirtilmiştir (Öncü 1979).

Dini değerlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumuna etkisi birçok çalışmada ifade edilmiştir (Gürhan 2010, Kaya ve Uysal 2015, Kenevir ve Kurt 2016). Dinlerin kutsal metinlerinde var olan toplumsal cinsiyet eşitersizliği, zamanla bazı kişiler tarafından yorumlanmakta bu da toplumsal cinsiyet eşitersizliğinin derinleşmesine neden olmaktadır. Dinlerin kutsal metinlerindeki toplumsal cinsiyet ayrımcılığı genellikle kadınlara yönelik negatif ayrımcılık şeklinde görölmekte, bu ayrımcılığın türü ve derecesi dinler arası farklılık göstermektedir (Gürhan 2010). Bu araştırmada dini değerler toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu değiştirmekte en önemli etkendir. Bu sonuç H3 hipotezini desteklemektedir.

Öğrencilerin dini tutum ölçeği puan ortalamaları kızlarda 27.3 ± 4 erkeklerde 26.7 ± 4.7 olmak üzere tüm öğrenciler için 27.0 ± 4.5 'dir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan olan 40 ve en düşük puan olan 2 göz önüne alındığında öğrencilerin puanının ortalama puan olan 19'dan yüksek olduğu görölmektedir. Duyuşsal boyut, davranışsal boyut, tanrısal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puanda kız öğrencilerin aldıkları ortalama puan erkeklere göre daha yüksektir (Tablo 13).

Araştırmada TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü ile dini tutum ölçeği bilişsel boyut arasında negatif yönde anlamlı zayıf ilişki ($r = -0.74$, $p = 0.033$) saptanmış olup, Eşitlikçi cinsiyet rolü puanı artması ile bilişsel boyut puanı azaldığı belirlenmiştir. Kadın cinsiyet rolü ile dini tutum ölçeğinin tanrısal boyutu ($r = 0.125$, $p = 0.000$) ve bilişsel boyutu arasında ($r = 0.141$, $p = 0.000$) pozitif yönde anlamlı zayıf ilişki bulunur iken duyuşsal boyutu ($r = -0.281$, $p = 0.000$), davranışsal boyutu ($r = -0.272$, $p = 0.000$) ve dini tutum ölçeği toplam puanda ($r = -0.25$, $p = 0.000$) negatif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. Dini tutum ölçeğinin bilişsel boyut ve tanrısal boyut puanı arttıkça, TCRTÖ kadın cinsiyet rolü puanı artmakta, duyuşsal boyut, davranışsal boyut ve dini tutum ölçeği toplam puan arttıkça azalmaktadır. TCRTÖ geleneksel cinsiyet rolü ile dini tutum ölçeği duyuşsal boyut ($r = -0.164$, $p = 0.000$) ve davranışsal boyut ($r = 0.169$, $p = 0.000$) arasında negatif yönde anlamlı zayıf ilişki bulunmasına karşın diğer boyutlar ile anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). TCRTÖ geleneksel cinsiyet rolü puanı arttıkça, dini tutum ölçeğinin davranışsal ve duyuşsal boyut puanı da azalmaktadır. TCTRÖ erkek cinsiyet rolü ile dini tutum ölçeği duyuşsal boyut ($r = -0.113$, $p = 0.001$), davranışsal boyut ($r = -0.071$, $p = 0.041$) ve toplam puan ($r = -0.084$,

$p=0.015$) arasında negatif yönde anlamlı zayıf yönde ilişki bulunmuş olup, TCRTÖ erkek cinsiyet rolü puanı arttıkça dini tutum ölçeği davranışsal boyut, davranışsal boyut ve toplam puanı azaldığı belirlenmiştir (Tablo 17). Bu araştırmada dindarlık arttıkça toplumsal cinsiyet rollerine karşı eşitlikçi tutumun azaldığı belirlenmiştir.

Literatürde din ve toplumsal cinsiyet ilişkisinin incelendiği araştırmalarda dindarlık ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında negatif ilişki saptanmıştır. Dindarlık arttıkça toplumsal cinsiyet rollerine karşı geleneksel tutum da artmaktadır (Uysal 2001, Kaya ve Uysal 2015).

Araştırma grubundaki öğrencilerin kültür ölçeğinden aldığı puanlara bakıldığında, erkeklerin kültür ölçeği puan ortalaması 141.5 ± 16.8 , kızların puan ortalaması 142.8 ± 15.3 iken toplam puan 142.0 ± 16.3 'dür. Cinsiyete göre kültür ölçeğinden alınan puan ortalamaları birbirine yakındır (Tablo 18).

TCRTÖ'nin eşitlikçi cinsiyet rolü ile kültür ölçeğinin yatay toplumculuk ($r=0.265$, $p=0.000$), yatay bireycilik ($r=0.169$, $p=0.000$), dikey toplumculuk ($r=0.143$, $p=0.000$) alt boyutları arasında pozitif yönde, dikey bireycilik alt boyutu ($r=-0.084$, $p=0.016$) arasında negatif yönde anlamlı zayıf ilişki saptanmıştır. Buna göre TCRTÖ eşitlikçi cinsiyet rolü puanı artar iken kültür ölçeğinin yatay toplumculuk, yatay bireycilik ve dikey toplumculuk puanı artmakta, dikey bireycilik puanı azalmaktadır. TCRTÖ'nin kadın cinsiyet rolü ile kültür ölçeğinin yatay bireycilik ($r=0.152$, $p=0.000$) alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı zayıf ilişki, dikey toplumculuk ($r=-0.078$, $p=0.024$) alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı zayıf ilişki saptanmıştır. Buna göre TCRTÖ kadın cinsiyet rolü puanı arttıkça, kültür ölçeği yatay bireycilik puanı artar iken, dikey toplumculuk puanının azaldığı belirlenmiştir. TCRTÖ'nin evlilikte cinsiyet rolü ile kültür ölçeğinin yatay toplumculuk ($r=0.142$, $p=0.000$) alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı zayıf ilişki saptanır iken, dikey bireycilik alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı zayıf ilişki ($r=-0.183$, $p=0.000$) bulunmuştur. Buna göre TCRTÖ evlilikte cinsiyet rolü puanı arttıkça kültür ölçeği yatay toplumculuk puanı artmakta, dikey bireycilik puanı azaldığı belirlenmiştir. TCRTÖ'nin geleneksel cinsiyet rolü ile kültür ölçeğinin dikey bireycilik ($r=-0.188$, $p=0.000$) ve dikey toplumculuk ($r=-0.123$, $p=0.000$) alt boyutları arasında yönde

anlamli zayıf ilişki saptanmıştır. Buna göre TCRTÖ geleneksel cinsiyet rolü puanı arttıkça kültür ölçeği dikey bireycilik ve dikey toplumculuk puanı azaldığı belirlenmiştir. TCRTÖ'nin erkek cinsiyet rolü ile kültür ölçeğinin yatay bireycilik ($r= 0.079$, $p= 0.022$) alt boyutu arasında pozitif yönde anlamli zayıf ilişki, dikey bireycilik ($r= -0.215$, $p= 0.000$) alt boyutu arasında negatif yönde anlamli zayıf ilişki saptanmıştır. Buna göre TCRTÖ erkek cinsiyet rolü puanı artması ile kültür ölçeğinin yatay bireycilik puanı artmakta, dikey bireycilik puanı azalmaktadır (Tablo 22). Bu araştırmada TCRTÖ puanı arttıkça yatay toplumculuk ve yatay bireycilik puanlarının da arttığı, dikey toplumculuk ve dikey bireycilik puanlarının ise azaldığı saptanmıştır. Buna göre eşitliğe önem veren öğrenciler, toplumsal cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi tutumu sergiler iken, hiyerarşiye önem veren öğrenciler daha fazla geleneksel tutuma sahiptir.

Literatürde kültürün toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutuma etkisinin incelendiği çalışmalarda, toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumun kültürel değerlerden etkilendiği belirtilmiştir (Güngör 1998, Lupton 2002, Ersoy 2009). Konuyla ilgili ülkemizde kabul edilen yasalar incelendiğinde, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren medeni kanuna kadar Türk Medeni Kanunu'nda *aile reisi kocadır* ifadesi yer aldığı görülmektedir. 2002 yılında kabul edilen medeni kanunla *evlilik birliğini eşler beraber yönetirler* maddesi yer almaktadır. Araştırma bulgularımız literatür ile uyum göstermektedir. Bu durumun Türk Medeni Kanunu'nda da görüldüğü gibi geleneksel rollerin kültürle birlikte yasalarla da desteklenmesinde kaynaklandığı söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinin toplumsal cinsiyet konusundaki tutumlarını ve bu tutumlarını biçimlendiren faktörleri değerlendirme amacı taşıyan bu araştırmada öğrencilerin ve ailelerinin sosyodemografik ve sosyoekonomik yapısı, dini tutumları, yetiştikleri kültürün alt yapılarının toplumsal cinsiyet rollerini etkilediği saptanmış, araştırmanın planlama aşamasında belirlenen tüm hipotezleri doğrulanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler getirilebilir.

- Eğitim kurumlarında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısı kazandırmak için öncelikle öğrencilerin eğitim programlarına *toplumsal cinsiyet* dersi eklenmelidir.
- Eğitim kurumlarında toplumsal cinsiyet algısını değiştirmeye yönelik yapılacak seminer ya da konferanslarla öğrencilerinin farkındalık düzeyleri artırılabilir.
- Üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için kadının güçlendirilmesi ve sosyodemografik eşitsizliğin giderilmesine yönelik politika ve stratejiler geliştirilmelidir.
- Farklı yaş gruplarında toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumu etkileyen faktörleri detaylı olarak incelemeyi amaçlayan araştırmalar planlanmalıdır.

7. KAYNAKÇA

- Akın A. ve Demirel S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4),73-82.
- Akın A. Özvarış Ş. B. (2006). Dünyada ve Türkiye’de kadın sağlığının durumu. *Halk Sağlığı Temel Bilgiler Dergisi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, s:188-314.
- Akın A. (2007). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*,26(2),19.
- Akyüz Y. (2004). Türk Eğitim Tarihi M. Ö. 1000- M.S. 2004. Pegem Yayıncılık, Ankara, 5-327.
- Arıcı F. (2010). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara (Danışman: Doç Dr. F. Bilge).
- Arku C. (2007). Changing Gender Roles and Their Socio-Cultural Implications for Rural Households’ Well Being: A Study of Micro-Finance in Bogoso, Ghana, Master Thesis. *University of Guelph*, Canada.
- Aşılı G. (2001). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ve ego durumları arasındaki ilişki. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ataklı A., Yertutan C. ve Ekinçi S. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin“çağdaş kadın” üzerine görüşleri. *Aile ve Toplum Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2(7),43-56.
- Atış F. (2010). Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana (Danışman: Yard. Doç. Dr. S. Alan).
- Aylaz R., Güneş G., Uzun Ö. ve Ünal S. (2014) Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5),183-189.
- Baykal S. (1988). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İle İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Belek İ. (2001). Eşitsizlik. *Sağlık, Toplum, Siyaset Dergisi* 2001; 5:5-9.
- Bridges S. J. , Etaugh C. ve Barnes Farrell J. (2002). Trait Judgments of Stay At Home and Employed Parents: A Function of Social Role and/or Shifting Standards?. *Psychology of Women Quarterly*, 26, 140-150.
- Cauvin J. (2000), *The Birth of the Gods and the Origins of Nature*. (Cambridge University Pres:Cambridge, 2000), s.133.

- Connell R. W. (1998). Toplumsal cinsiyet ve iktidar. Çeviri: C. Soydemir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s:359-402
- Coşkun A., Özdilek R. (2012). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sağlığa yansması ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2012;9(3):30-39.
- Cowan B. (1990). Let her die. *Indian Journal Maternal and Child Health* , 1(4),127-128.
- Çaha Ö. (1997). Sivil Kadın. Çeviri: Dr. Ertan Özensel, Vadi Yayınları, Ankara, 100-119.
- Çeçen A. (1996). Tarihte Türk Devletleri. 1986, Milliyet Yayınları İstanbul.
- Çelik A. S., Pasinlioğlu T., Tan G. ve Koyuncu H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*,21(3), 181-186.
- Çıtak A. (2008). Kadınların Çalışmasına Yönelik Tutum: Cinsiyet, cinsiyet rolü ve sosyo ekonomik düzeye göre bir karşılaştırma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı.
- Çitçi O. (1982). Kadın sorunu ve Türkiye’de kamu görevlisi kadınlar, TODATE Yayınları , Ankara.
- Demirdirek H. ve Şener Ü. (2014). 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi. Ocak 2014.
- Demirel S., Kısa S., Kocaöz S., Vefikuluçay D., Eroğlu K. ve Taşkın L. (2005). Üniversite son sınıf öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerini etkileyen faktörler[özet]. 4. Uluslararası Üreme Sağlığı Kongresi: 20-23 Nisan 2005 Ankara: Bildiriler, s.193
- Demirgöz Bal M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *KASHED*, 2014, 1(1):15-28
- Doğan Ş. (2010). Dini tutumların oluşmasına etki eden sosyo- kültürel faktörler. *Toplum Bilimleri Dergisi*, Temmuz - Aralık 2010, 4(8) :107-126.
- Doğramacı E. (1992). Türkiye’de kadının dünü ve bugünü. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 51-109.
- Ecevit Y. (2003). Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? bu ilişki nasıl çalışılabilir?. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Sayı: 25.
- Eliuz U. (2011). Cinsel kimlik paniği: Kadın olmak. *Turkish Studies*, 6(3),221-232.
- Ersoy E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Erzeybek B. (2015). Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Eşsizoglu A. (2012). Aile yapısı ve ilişkileri. Yenilmez Ç. (Ed.), Aile ile ilgili temel kavramlar, s.9-78.
- Fagot B. I. ve Leinbach M. D. (1995). Gender knowledge in egalitarian and traditional families. *Sex Roles*, 32,513-526.
- Girginer U. H. (1994). Türk toplumunda cinsiyet rolleri algısı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Göksel B. (1992). Atatürk ve kadın hakları, Atatürkçü düşünce. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 70-79.
- Güler M. (1996). İşçi gençliğin aile ve işyeri bağlılığı. *IX. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, 327-344, Ankara: TPD Yayını.
- Güngör E. (1998). Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar. İstanbul: Ötüken Yayınları, 47-59
- Günindi Ersöz A. (1997). Cinsiyet rollerine ilişkin beklenti, tutum davranışlar ve eşler arası sorumluluk paylaşımı (kamuda çalışan yönetici kadınlar örneği). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, (Doç. Dr. A. Görgün Bayan).
- Gürhan N. (2010). Toplumsal cinsiyet ve din. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, Sayı: IV, Kasım 2010.
- Güvenç G. (1996). Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin aile içi etkileşime ilişkin algıları ile toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları. *3P Dergisi*, 4(1):34-40.
- Güzel Oruk S. (2007). Toplumsal cinsiyetin oluşumunda psiko-sosyal ve dinsel faktörlerin rolü ve önemi. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir (Danışman: Prof. Dr. R. Yaparel).
- Illich I. (1996). Gender. Çeviri: Ahmet Fethi, Ayraç Yayınevi, Ankara, s.172-198
- Kabasakal Z., Girli A. (2012). Üniversite öğrencilerinin kadına yönelik şiddet hakkındaki görüşlerinin, deneyimlerinin bazı değişkenler ve yaşam doyumu ile ilişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2):105-123.
- Kaçar Ö. (2007). Toplumsal cinsiyet ve kadının konumu: Türkiye'de yakın zamanlardaki değişimi anlamak. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, (Danışman: Doç. Dr. H. Hülür).
- Kağıtçıbaşı Ç. (1972). Sosyal değişimin psikolojik boyutları: İzmir lise öğrencileri üzerine bir deneme. Ankara, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 63-77.
- Kahraman L., Kahraman A. B., Ozansoy N., Akıllı H., Kekillioğlu A. ve Özcan A. (2014) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. *Turkish Studies*, 9(2),811-831.
- Kavuran E. (2011). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine bakışlarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Kaya Ş. ve Uysal V. (2015).Günümüzde dindarlık ve toplumsal cinsiyet rolü algıları üstüne bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:8 Sayı:36, Şubat 2015.
- Kazgan G. (1979). Türk Ekonomisinde kadınların işgücüne katılması, mesleki dağılımı, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik statüsü, Türk toplumunda kadın. *Türk Sosyal Bilimler Derneği*, s.155-189
- Kenevir F., Koçak Kurt Ş. (2016). Türkiye’de toplumsal cinsiyet ve din temalı tez çalışmaları üzerine bir değerlendirme. *Dini Araştırmalar Dergisi, Kadın Özel Sayısı*, 2016, s. 347- 383.
- Kılıç Z. (1998). Cumhuriyet Türkiye’inde kadın hareketine genel bir bakış, 75 yılda kadınlar ve erkekler. Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kırkpınar L. (1998). Türkiye’de toplumsal değişme sürecinde kadın, 75 yılda kadınlar ve erkekler. Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kodan Çetinkaya S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. 1(2),21-43.
- Koyun A, Taşkın L, Terzioğlu F. (2011). Yaşam dönemlerine göre kadın sağlığı ve ruhsal işlevler, hemşirelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1),67-99.
- Köksal D. (1998). “1930’lar 40’larda kadın, cinsiyet ve ulus. *Toplumsal Tarih Dergisi*, Mart 1998, (51), s.39.
- Kul A. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki farkın incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük, 2016 (Danışman. Yrd. Doç Dr. N. Karahan).
- Kurnaz S. (1991). Cumhuriyet öncesinde Türk kadını (1839-1923), Başbakanlık, Ankara, s. 3-23
- Kurt A. (1998). Bursa sicillerine göre Osmanlı ailesi, (1839-1876). Uludağ Üniversitesi Yayınevi, Bursa,s.90-109
- Lupton D. (2002). Duygusal Yaşantı, (Çev. M. Cemal), İstanbul, Ayrıntı Yayınları, s. 103-110.
- Marshall C. (1999). Sosyoloji Sözlüğü. Bilim Sanat Yayınları, İstanbul, s.725-730
- Mihçioğur S. ve Bilgili Aykut N. (2012). Sağlık hizmetlerinde toplumsal cinsiyet yaklaşımı. http://bukcam.baskent.edu.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=88%3Asaglikhizmetleritoplsal&Itemid=65&lang=tr (Erişim tarihi: 21.12.2017).
- Ok Ü. (2011). Dini tutum ölçeği: Ölçek geliştirme ve geçerlilik çalışması. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2),528-549.
- Onur B. (1997). Gelişim psikolojisi, İmge Kitapevi Yayınları, İstanbul.

- Oomman N., Ganatra B. R. (2002). Sex selection: the systematic elimination of girls. *Reprod Health Matters*, 2002 May;10(19):184-8
- Ortaylı İ. (2001). Osmanlı Toplumunda Aile. Pan Yayıncılık, İstanbul, s.102-109.
- Öncü A. (1979). Uzman mesleklerde Türk kadını, Türk Toplumunda Kadın. *Türk Sosyal Bilimler Derneği*, s.271-286.
- Öngen B., Aytaç S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48(2),1-18.
- Özbay, Ö., 1997, Çerkez Türkleri. *Nart Dergisi*, Mart-Nisan, Kafder Yayınları, Ankara.
- Özcan A. (2012). Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi. Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Kayseri, 2012.
- Özmete E. ve Zubaroğlu Yanardağ M. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, TSA / yıl: 20 s:1, Nisan 2016
- Özvarış ŞB. (2007). Türkiye’de toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık. *STED*, 16(3), 6-8.
- Pınar G., Taşkın L. ve Eroğlu K. (2008). Başkent Üniversitesi yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1),47-57.
- Rust J., Golombok S., Hines M., Johnson K., Golding J., ALSPAC Study Team. (2000). The role of brothers and sisters in the gender development of preschool children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 77, 292–303.
- Rüstemzade N. (1987). İş hayatında kadınların yeri. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, (Doç. Dr. E. Mutlu).
- Soffer O. (1992). Social Transformations at the Middle to Upper Paleolithic Transition, Günter Brauer ve Fred H. Smith, ed., *Replacement: Controversies in Homo Sapiens Evolution*. (A.A. Balkema: Rotterdam 1992), s. 254.
- Şenel A. (1992). İlkel topluluktan uygar topluma geçiş aşamasında ekonomik toplumsal düşünsel yapıların etkileşimi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Şimşek H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2),119-126.
- Tekeli S. (1995). 1980’ler Türkiye’sinde kadınlar, 80’ler Türkiye’sinde kadın bakış açısından kadınlar. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Temel Z. F. (1991). Yetiştirme yurdunda kalan ve ailesinin yanında kalan 14-18 yaş grubundaki gençlerin cinsiyet rolü tutumları ile moral gelişimlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1991.

- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) (2002). Çağdaş iş merkezlerinde kadın işgücünün konumu: Bursa örneği. Yayın: 219, Ankara.
- Tunç H. (2013). Toplumsal değişim sürecinde din ve toplumsal cinsiyet: Lise gençliği üzerine sosyolojik bir araştırma. Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, 2013, (Danışman: Prof. Dr. M. A. Kirman).
- Uysal V. (2001). Günümüz Türk toplumunda dinsel ve kadın/erkek aleyhtarı tutumlar. İstanbul: *Müif Dergisi*, s.20
- Ugwu N.U. ve Kok B. (2015). Socio-cultural factors, gender roles and religious ideologies contributing to Caesarian-section refusal in Nigeria. *Reproductive Health*, 12:70.
- Ünal F., Tarhan S., Çürükvelioğlu Köksal E. (2017). Toplumsal cinsiyet algısını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, s. 227-236, Şubat 2017
- Varol Z. S., Çiçeklioğlu M., Taner Ş. (2016). Bir tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algı düzeyi ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Ege Tıp Dergisi*, Cilt 55, Sayı 3, Sayfa 122-128.
- Vefikuluçay D., Zeyneloğlu S., Eroğlu K., Taşkın L. (2007). Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(2):26-38.
- Vefikuluçay Yılmaz D. ve ark. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1):775-792.
- Williams J. E. ve Best D. L. (1982). Measuring sex stereotypes: A thirty nation study. Beverly Hills, CA: Sage.
- Wasti S. A. ve Eser Erdil S. (2007). Bireycilik ve toplulukçuluk değerlerinin ölçülmesi: benlik kurgusu ve İNDCOL ölçeklerinin Türkçe geçerliliği. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Vol.7,39-66.
- Yağan Güder S., Güler Yıldız T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 31(2): 424-446
- Yavuzer H. (2001). Çocuk Psikolojisi (20. baskı). İstanbul: Remzi Yayınları, s.251-259
- Yılmaz N. (1991). Aileye yönelik örgütler örgütlenmeler faaliyetler, Türkiye aile yıllığı, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.
- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., Eroğlu, K., (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1),777-792.
- Zeyneloğlu S. (2008). Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara (Danışman: Doç Dr. F. Terzioğlu).

Zeyneloğlu S. ve Terzioğlu F. (2011). “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 40:409-420.

İnternet: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

İnternet:

<https://internationalmidwives.org/assets/uploads/documents/FINAL%20REVISED%20ICM%20Strategy%202017-20%20-%20ONLINE.pdf> (Erişim Tarihi: 05.02.2018)

İnternet: <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TNSA2008-AnaRapor.pdf> (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

İnternet: <https://tisk.org.tr/tr/e>

[yayinlar/291_avrupa_birligi_istihdam_p/pdf_291_avrupa_birligi_istihdam_p.pdf](https://tisk.org.tr/tr/e/yayinlar/291_avrupa_birligi_istihdam_p/pdf_291_avrupa_birligi_istihdam_p.pdf) (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

İnternet: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=2068> (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

İnternet: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643> (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

İnternet: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf (Erişim tarihi: 21.12.2017).

İnternet: http://www.tip.hacettepe.edu.tr/ekler/pdf/ulusal_program.pdf (Erişim tarihi: 21.12.2017).

İnternet:

<http://www3.weforum.org/docs/GGGR2015/The%20Global%20Gender%20Gap%20Index%202015.pdf> (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

İnternet:

http://www3.weforum.org/docs/GGGR16/WEF_Global_Gender_Gap_Report_2016.pdf (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

İnternet: http://www.who.int/gender/documents/overview_activities_2004-5.pdf (Erişim Tarihi: 21.12.2017).

8. EKLER

Ek 1. Genel soru formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan bir yüksek lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmada, Karabük Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili tutumlarını ve bu tutumlarını belirleyen sosyoekonomik, dini, toplumsal ve kültürel belirleyicilerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi **vereceğiniz yanıtların doğruluğuna bağlıdır**. Ankette verdiğiniz bilgiler **kesinlikle gizli kalacaktır**. Katılımınız için çok teşekkür ederiz.

Lütfen ankete adınızı soyadınızı yazmayınız.

Ayşe ÖZKAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ebelik Anabilim Dalı
Yüksek lisans Öğrencisi

Görüşme Tarihi :.....

Anketör :.....

Anket No :.....

1. Yaşınız.....
2. Cinsiyetiniz
 - a. Kadın
 - b. Erkek
3. Öğrenim görmekte olduğunuz fakülte/yüksekokulu, bölümü ve sınıfınızı belirtiniz.
 - a. Fakülte.....
 - b. Bölüm.....
 - c. Sınıf.....
4. Medeni durumunuz nedir?
 - a. Bekar
 - b. Evli
5. Doğum yerinizi belirtiniz.
İl: İlçe: Köy:.....
6. En uzun süre yaşadığınız yerleşim yerinizi belirtiniz (x işareti koyunuz).
il () İlçe () Köy ()
7. Kaç kardeşiniz?
 - a. Kardeşim yok
 - b. kız/..... erkek kardeşim var
8. Aile tipiniz aşağıdakilerden hangisiyle uyumludur?
 - a. Çekirdek aile (anne, baba ve çocukların birlikte yaşadığı aile)
 - b. Geniş aile (Anne, baba, çocuklar, büyükanne, büyükbaba ve diğer birinci derece akrabaların birlikte yaşadığı aile)
 - c. Parçalanmış aile (Anne ve baba ayrı yaşıyor/boşanmış)
 - d. Diğer, belirtiniz.....

- 9. En son mezun olduğunuz okulu yazınız.**
- Yabancı dil ağırlıklı lise (süper lise)
 - Düz lise
 - Meslek Lisesi (Kız meslek, endüstri meslek....)
 - İmam Hatip Lisesi
 - Anadolu Lisesi
 - Özel lise
 - Diğer, belirtiniz.....
- 10. Şu anda nerede ikamet ediyorsunuz?**
- Devlet yurdu
 - Özel yurt
 - Ev
 - Diğer, belirtiniz.....
- 11. Evde yaşıyorsanız kiminle birlikte yaşıyorsunuz?**
- Tek başına
 - Ailemle
 - Eşimle
 - Kız arkadaşım/arkadaşlarımla
 - Erkek arkadaşım/arkadaşlarımla
 - Diğer, belirtiniz.....
- 12. Annenizin öğrenim durumu nedir?**
a. Okur-yazar değil	b. Okur-yazar	c. İlkokul mezunu
d. Ortaokul mezunu	e. Lise mezunu	f. Üniversite mezunu
- 13. Babanızın öğrenim durumu nedir?**
a. Okur-yazar değil	b. Okur-yazar	c. İlkokul mezunu
d. Ortaokul mezunu	e. Lise mezunu	f. Üniversite mezunu
- 14. Annenizin mesleği nedir?**
-
- 15. Anneniz çalışıyor mu? (Çalışmıyor ise 17. soruya geçiniz)**
- Evet
 - Hayır
- 16. Çalışıyor ise hangi sektörde çalışıyor?**
- Kamu sektörü
 - Özel sektör
 - Kendi işi
 - Diğer, belirtiniz.....
- 17. Babanızın mesleği nedir?**
-
- 18. Babanız çalışıyor mu? (Çalışmıyor ise 20. soruya geçiniz)**
- Evet
 - Hayır
- 19. Çalışıyor ise ne iş yapıyor?**
- Kamu sektörü
 - Özel sektör
 - Kendi işi
 - Diğer, belirtiniz.....
- 20. Okumakta olduğunuz bölümü seçme nedeninizi işaretleyiniz.**
- Puanım bu bölüm için yeterli idi
 - Bu bölümü istiyordum

- b. Ailemin kararı etkiliydi
- c. Öğretmenim bu bölüme yönlendirdi
- d. Komşum/arkadaşım/akrabamın kararı etkiliydi
- b. Diğer, belirtiniz.....

21. Ailenizin gelir durumu için uygun seçeneği işaretleyiniz?

- a. Düzenli gelirimiz yok
- b. Düzenli gelirimiz var

22. Ailenizin düzenli bir geliri var ise bir aylık ortalama geliri ne kadar? (Miktar belirtiniz).....

23. Siz aylık gelirinizi nereden sağlıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. Ailem gönderiyor
- b. Part time çalışıyorum
- c. Başbakanlık bursu/öğrenim kredisinden yararlanıyorum
- d. Dernek veya kuruluşların verdiği burstan yararlanıyorum
- e. Diğer, belirtiniz.....

Ek 2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

Aşağıdaki cümleler size;

Hiç uygun değil ise

Kesinlikle Katılmıyorum

Uygun değil ise

Katılmıyorum

Karar veremiyorum iseniz

Kararsızım

Uygun ise

Katılıyorum

Tamamen uygun ise

Tamamen Katılıyorum

Cümlelerin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					

16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

Ek. 3 Dini tutum ölçeği

TUTUM İFADELERİ	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Yarı Yarıya Katılıyorum	Çoğuna Katılıyorum	Tamamına Katılıyorum
Dinin gereksiz olduğunu düşünüyorum.					
Dinî inancın insanlara yararından çok zararı olduğunu düşünüyorum.					
Ezan, dua veya ayet gibi dinî okumaları dinlediğimde duygulanırım.					
Dinî etkinliklere katıldığımda gerçekten zevk alırım.					
Yaşantımın dini değerlere uygun olup olmadığına dikkat ederim.					
İnandığım dinin gereklerini yerine getirmeye çalışırım.					
Zor zamanlarda Allah'ın bana yardım ettiğini düşünüyorum.					
Allah'ın bana çok yakın olduğunu hissediyorum.					

Ek 4. Kùltür ölçeği

TUTUM İFADELERİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Benim mutluluğum çevremdekilerin mutluluğuna çok bağlıdır.					
2.	Yakın çevrem için kişisel çıkarlarımdan fedakarlık ederim.					
3.	Yakın çevremdekilerin birbiriyle uyumunu muhafaza etmek benim için önemlidir.					
4.	Komşularıyla ufak tefek şeyleri paylaşmak hoşuma gider.					
5.	Arkadaşlarımla iyiliği benim için önemlidir.					
6.	Arkadaşlarımdan biri ödül kazansa gurur duyarım.					
7.	Bir karar vermeden önce yakın arkadaşlara danışıp onların fikirlerini almak isterim.					
8.	Başkalarıyla işbirliği yaptığım zaman kendimi iyi hissederim.					
9.	Maddi güçlük içinde olan bir akrabama imkanlarım ölçüsünde yardım ederim.					
10.	Benim için zevk başkalarıyla vakit geçirmektir.					
11.	Özgün bir birey olmak benim için önemlidir.					
12.	Çoğu zaman kendi bildiğim gibi yaşarım.					
13.	Başkalarına güvenmektense kendime güvenirim.					
14.	Bireysel kimliğim benim için çok önemlidir.					
15.	Başkalarından bağımsız bireysel kimliğim benim için çok önemlidir.					
16.	Ben başkalarından ayrı özgün bir bireyim.					
17.	Kendine özgü ve başkalarından farklı olmaktan hoşlanırım.					
18.	İnsan hayatını başkalarından bağımsız olarak yaşamalıdır.					
19.	İnsanlara açık ve dosdoğru konuşmayı tercih ederim.					
20.	Eğer başarılı oluyorsam bu benim yeteneklerim					

sayesindedir.					
21. Kazanmak herşeydir.					
22. Başkaları benden daha başarılı olduğunda rahatsız olurum.					
23. İşimi başkalarından daha iyi yapmak benim için önemlidir.					
24. Rekabet doğanın kanunudur.					
25. Başkası benden daha başarılı olduğu zaman kendimi gergin ve kamçılanmış hissederim					
26. Rekabet olmadan iyi bir toplum düzeni kurulamaz.					
27. Başkalarıyla rekabet edebileceğim ortamlarda çalışmak hoşuma gider.					
28. Başarı hayattaki en önemli şeydir.					
29. Yakın çevremın kararlarına saygı göstermek benim için önemlidir.					
30. Ne fedakarlık gerekirse gereksin aile bireyleri birbirlerine kenetlenmelidirler.					
31. Anne-baba ve çocuklar mümkün olduğu kadar birlikte kalmalıdır.					
32. Kendi isteklerimden fedakarlık yapmak gerekirse de aileme bakmak benim görevimdir.					
33. Yakın çevremde çoğunluğun isteklerine saygı gösteririm.					
34. Çok hoşuma giden bir şeyden ailem onaylamazsa vazgeçerim.					
35. Çocuklara vazifenin eğlenceden önce geldiği öğretilmelidir.					
36. Yakın çevremle fikir ayrılığına düşmekten hiç hoşlanmam.					
37. Ailemi memnun edecek şeyleri nefret etsem de yaparım					

Ek 5. Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Kararı

B.E.Ü. KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Karabük Üniversitesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Tutumlarına ve Bu Tutumlarının Belirleyicilerine Yönelik Bir Değerlendirme
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	2014-185-09/12

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	B.E.Ü Tıp Fakültesi Dekanlığı, 67600 Kozlu-ZONGULDAK
	TELEFON	0 372 26132 60
	FAKS	0 372 261 02 65
	E-POSTA	etiksekreteryasi@gmail.com

BAŞVURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Yrd. Doç. Dr. Raziye ÖZDEMİR			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Halk Sağlığı			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu			
	VARSA İDARİ SORUMLU UNVANI/ADI/SOYADI				
	DESTEKLEYİCİ				
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ				
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TURU	FAZ 1	☐		
		FAZ 2	☐		
		FAZ 3	☐		
		FAZ 4	☐		
Gözlemsel ilaç çalışması		☐			
Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐			
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları		☐			
İlaç dışı klinik araştırma		☒			
Diğer ise belirtiniz : Yüksek Lisans Tezi					
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☐	ULUSLARARASI ☐	

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili	
		ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ	24/11/2014		Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama			
	SIGORTA	☐			
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐			
	BİYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐			
	İLAN	☐			
	YILLIK BİLDİRİM	☐			
	SONUÇ RAPORU	☐			
	GÖNÜLLÜLÜK BİLDİRİMLERİ	☐			
	DİĞER	☐			

Doç. Dr. Günnur ÖZBAKIŞ DENGİZ
B.E.Ü. Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanı
İmza:

Ek 5. devamı: Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Kararı

B.E.Ü. KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Karabük Üniversitesi Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Tutumlarına ve Bu Tutumlarının Belirleyicilerine Yönelik Bir Değerlendirme
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	2014-185-09/12

KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 09/12/2014	Tarih: 2014/23
	Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Halk Sağlığı Anabilim Dalı öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Raziye ÖZDEMİR'in sorumluluğunda yürütülmesi planlanan ve yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın/çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmanın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir. İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan araştırmalar/çalışmalar için Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir.	

B.E.Ü. KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Doç. Dr. Günnur ÖZBAKIŞ DENGİZ

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
Doç. Dr. Günnur ÖZBAKIŞ DENGİZ (Başkan)	Tıbbi Farmakoloji	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Doç. Dr. Hilal AYOĞLU (Başkan Yrd.)	Anesteziyoloji ve Reanimasyon	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Yrd. Doç. Dr. Ercan GENCER (Bildirimlerden sorumlu üye)	Fizyoloji	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Prof. Dr. Banu DOĞAN GÜN	Tıbbi Patoloji	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Prof. Dr. Taner BAYRAKTAROĞLU	İç Hastalıkları	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Prof. Dr. Ferruh Niyazi AYOĞLU	Halk Sağlığı	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Doç. Dr. Ali Uğur EMRE	Genel Cerrahi	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Doç. Dr. Sadık TOPRAK	Adli Tıp	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Doç. Dr. Mehmet ARASLI	İmmünoloji	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Doç. Dr. İbrahim Etem PIŞKIN	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	B.E.Ü. Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Yrd. Doç. Dr. Sibel KOÇAK	Endodonti	B.E.Ü. Diş Hekimliği Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Yrd. Doç. Dr. Meltem KÜRTÜNCÜ	Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği	B.E.Ü. Sağlık Yüksekokulu	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Av. İbrahim Kerem ERTEM	Hukuk	Serbest	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	[İmza]
Ecz. Mehmet Kıvanç ERDEM	Eczacı	Serbest	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]
Öğret. Aysel KESER	Biyoloji	Zonguldak Atatürk Anadolu Lisesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	[İmza]

Doç. Dr. Günnur ÖZBAKIŞ DENGİZ
B.E.Ü. Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanı
İmza:

9. ÖZGEÇMİŞ

Ayşe ÖZKAN ERTÖY 1987'de Karabük ili Eflani İlçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı şehirde tamamladı. Karabük Mustafa Yazıcı Lisesi'nden mezun olduktan sonra 2006 yılında Selçuk Üniversitesi Sağlık Yüksekokulunun Ebelik Bölümü'ne girdi. 2011 yılında bu fakülteden mezun oldu. 2011 yılı mart ayı itibari ile Karabük Eflani Çengeller Sağlık Evi'nde vekil ebe olarak işe başladı. 2013 yılında Karabük Eflani Pınarözü Sağlık evinde görevine devam etti. 2013 yılı mayıs ayında Eflani Toplum Sağlığı Merkezinde ebe olarak atandı. 2016 yılı haziran ayında Eflani Aile Sağlığı Merkezi'nde aile sağlığı elemanı olarak görevine devam etti. Evli ve bir çocuk annesi olan Ayşe ÖZKAN ERTÖY, 2013 yılında Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı'nda başlamış olduğu yüksek lisans programını sürdürmektedir.

ADRES BİLGİLERİ

Adres : Candaroğulları Mah. Cumhuriyet Cad. Selvi Sit. C Blok No:7/5
Eflani/KARABÜK
Tel : (538) 459 20 43
E-posta : aveo_7852@hotmail.com